

2002 Sonrası Türkiye ekonomisinin performansı: Karşılaştırmalı bir analiz*

Ahmet Benlialper

*Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü, 06800 Çankaya, Ankara
email: beahmet@metu.edu.tr*

Hasan Cömert

*Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü, 06800 Çankaya, Ankara
email: hcomert@metu.edu.tr*

Güney Düzçay

*Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü, 06800 Çankaya, Ankara
email: duzcay@metu.edu.tr*

Özet

Bu çalışmada hem betimsel istatistiklerden hem de basit bir performans endeksinden faydalanılarak Türkiye'nin iktisadi performansı benzer ülke grupları ve ülkelere göre incelenmektedir. Çalışmamız siyasi ve iktisadi olarak bir dönüm noktası olarak kabul edilebilecek 2002 yılı ile 2014 yılları (verilerin el verdiği ölçüde) arasını kapsamaktadır. Çalışmanın temel bulguları şunlardır: Birincisi, Türkiye ekonomisinin göreceli performansı tüm dönemde ve alt dönemlerde bir ya da iki değişken dışında ya ortalamasının altında ya da ortalamaya yakındır. İkinci olarak, kırılma göstergeleri olarak yorumlanabilecek göstergelere odaklanıldığında Türkiye en kırılma ülkelerin başında gelmektedir. Makroekonomik endeks ile yaptığımız analiz betimsel istatistikleri desteklemektedir. Politika yapıcıların ve ilgili kurumların var olan durumun gerçekçi bir analizi ile bir an önce ortaya çıkan tabloya göre adımlar atması gerekmektedir. Aksi takdirde küresel devinimlere bağlı olarak 1980 sonrasında Türkiye'de ve diğer birçok gelişmekte olan ülkede çokça gördüğümüz süreçlerin tekrarını yakın zamanda izlemek zorunda kalabiliriz.

Anahtar kelimeler: Türkiye ekonomisi, gelişmekte olan ülkeler, makro-ekonomik performans, makro-ekonomik politikalar, karşılaştırmalı ülke çalışmaları.

JEL kodları: O530, E00, E60, O57.

* Korkut Boratav, Kağan Parmaksız, Fikret Şenses, Ahmet Tonak, Oktar Türel ve 2-4 Nisan 2015 tarihleri arasında Kıbrıs'ta yapılan Türkiye Ekonomisi ve Kalkınma İktisadi Çalıştay'ı (Fikret Şenses'e Armağan) katılımcılarına önerileri ve eleştirileri için teşekkür ederiz.

1. Giriş

Türkiye ekonomisi 2001 krizinden sonra ekonomik ve siyasi olarak yeni bir döneme girmiştir. Bir dizi akademisyen ve politikacı genel olarak Türkiye ekonomisinin 2002 yılı ve sonrası performansını, kriz dönemi ve sonrası da dahil olmak üzere, çok başarılı olarak değerlendirmektedir (Karagöl, 2013¹). Özellikle 2002-2007 sırasında yaşanan görece yüksek büyüme, dünya krizi sırasında finansal bir çöküş yaşanmaması ve bazı önemli makro-ekonomik göstergelerdeki düzelmeler bu gözlemi destekler niteliktedir. Ancak, aynı dönemde dünyanın değişik bölgelerinde ve farklı gelir gruplarındaki ülkelerde de benzer gelişmeler yaşanmıştır. Türkiye ekonomisindeki gelişmeleri sağlıklı bir şekilde anlayabilmek için, bu çalışmada Türkiye'nin 2002 yılı ve sonrası ekonomik performansı belli başlı makro-ekonomik göstergelere odaklanarak diğer gelişmekte olan ülkelerle karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Bu amaçla, ilk olarak, Türkiye ile benzer 25 ülkenin performansı, büyüme, işsizlik, enflasyon, yatırımlar, borçluluk, döviz rezervleri, cari denge, sermaye hareketleri gibi geniş bir makro-ekonomik değişken grubu için betimsel istatistiklerden faydalanılarak karşılaştırılacaktır. İkinci olarak ise temel makro değişkenler arasında kabul edilen büyüme, işsizlik, enflasyon ve cari açık göstergelerine odaklanılarak basit makro-ekonomik başarı endeksleri oluşturulacak ve Türkiye'nin görece performansı incelenecektir. Bildiğimiz kadarıyla 2002 ve sonrası dönemi diğer ülkelerle karşılaştırmalı olarak bu ölçüde kapsamlı analiz eden çalışma yoktur. Çalışmamız Türkiye ekonomisinin görece performansını anlamaya katkıda bulunabilir.

Çalışmanın temel bulguları şunlardır: Temel olarak incelenen dönem içinde Türkiye ekonomisinin performansı hemen hemen tüm göstergelerde ya ortalamanın/ortancanın altında, ya da ortalamaya/ortancaya yakındır. Bu bağlamda 2002 ve sonrası için Türkiye ekonomisinin istisnai bir başarısından söz etmek mümkün değildir. En iyimser yorumla, Türkiye'nin görece başarısı ortalamanın/ortancanın biraz altında olarak değerlendirilebilir. Türkiye tartışmasız olarak küresel krizden en çok etkilenen ülkelerin arasındadır. Ayrıca dış borç, rezerv yeterlilikleri, cari açık ve sermaye hareketlerinin kompozisyonu gibi makro-ekonomik kırılganlık göstergeleri olarak algılanan değişkenlerde özellikle son dönem gelişmeleri hiç de iç açıcı bir görüntü sunmamaktadır. Makroekonomik endeksler ile yaptığımız analiz betimsel istatistikleri desteklemektedir. Hatta endeksleme analizi hem Türkiye'nin görece performansının tüm dönem boyunca en kötüler arasında olduğunu göstermekte, hem de performansın son dönemde daha da kötüleştiğine işaret etmektedir.

Çalışmanın planı şöyledir: Birinci bölümde çalışmanın amacı ve yöntemi detaylı bir şekilde açıklanacaktır. İkinci bölümde betimsel olarak Türkiye'nin

¹ <http://setav.org.tr/ak-parti-donemi-turkiye-ekonomisi/rapor/4527>

karşılaştırılabilir ülkelere göre konumu ortaya konacaktır. Üçüncü bölümde ise basit makro-ekonomik performans endekslerinden faydalanılarak analiz genişletilecektir. Son bölüm çalışmanın bulgularını özetleyerek bir takım gelecek öngörülerinde bulunacaktır.

2. Çalışmanın amacı ve yöntemi

Bu çalışmada, Türkiye ile karşılaştırılabilir düzeylerde bir ülke grubu ile Türkiye'nin görece makroekonomik performansını bir dizi değişken kullanarak değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu tip çalışmalarda karşılaştırılabilir bir ülke grubu oluşturmak her zaman zor ve tartışmalı bir iştir. Belirli ülkelerin seçilip diğerlerinin çıkarılması ile istenen sonucu elde etmek veya bir fikri desteklemek, her zaman olmasa da, mümkündür. Aynı durum, karşılaştırmayı yaparken seçilecek değişkenler için de geçerlidir. Örneğin, Türkiye'nin makroekonomik performansını diğer ülkelerle karşılaştırırken cari açık veya istihdam verilerini göz ardı ederseniz, Türkiye'nin görece sıralaması çok daha yukarıya taşınacaktır; veya tam tersi olarak yalnızca bunlara odaklanırsanız, Türkiye'nin görece sıralaması belki olduğundan çok daha kötü görünecektir. Son olarak, bu tip karşılaştırmalı çalışmalarda başlangıç yılı olarak hangi yılı aldığımız çok önemlidir. Özellikle de 12-13 yıllık çok kısa bir zaman dilimine odaklanırken baştan veya sondan bir ya da iki yılı çalışmaya dahil etmek ya da çalışmadan çıkarmak, sonuçlarda ciddi değişikliklere yol açabilir.

Burada, bu üç önemli seçim konusunda tartışmasız bir iş yapıldığı savunulmuyor; fakat bu üç önemli seçimdeki yanlılığı mümkün olduğunca azaltacak bir yöntemle Türkiye'nin performansının karşılaştırmalı bir analizi sunulmaya çalışılıyor. Ülke grubu seçimi, temel olarak, Türkiye dahil 26 ülkeyi içeriyor ve bazı göstergeler için Dünya Bankası-Dünya Gelişme Göstergeleri veritabanı tarafından sunulduğu haliyle 5 gelir grubuyla (üst, üst-orta, orta, alt-orta ve düşük) karşılaştırmalara da yer veriliyor. Bu 26 ülkenin seçilme yöntemi ise oldukça basit tutulmuştur. Öncelikle IMF-WEO (IMF-Dünya Ekonomik Görünümü) 2015 Nisan raporunda "gelişen ve yükselmekte olan" kategorisinde sınıflandırılan 152 ülkenin içinde GSYİH'si en büyük olan (2011-2014 ortalamasına göre) 40 ülke seçilmiştir. Daha sonra Dünya Bankası verilerine göre petrol ihracatı toplam ihracatının % 60'ından fazla olan ülkeler ve yine UNCTAD verilerinde "başlıca petrol ve doğal gaz ihracatçıları" olarak sınıflanan ülkeler 40 ülke arasından çıkarılmıştır². Bu elemelerden sonra geriye 25 ülke kalmıştır. Kalanlar

² İlk 50 ülkeye odaklandığımızda nüfus ya/da milli gelir olarak Türkiye ile karşılaştırması zor olan birtakım ülkeler listeye girmektedir. Bu ülkeler şunlardır: Sri Lanka, Suriye, Libya, Dominik, Hırvatistan, Myanmar, Bulgaristan, Özbekistan, Guatemala, Kenya. Bu ülkelerden bazıları da yakın zamanda iç savaş yaşamış ya da halen yaşamaktadır. Bu ülkeleri listemize dahil etsek bile makalenin

arasında son yıllarda ciddi bir iç savaş yaşayan Ukrayna listeden çıkarılmıştır. Son olarak, liste dışında kalan ve her Türkiye karşılaştırmasında önemli bir yer işgal eden BRICS ülkeleri arasında yer alan Rusya ile yine her Türkiye karşılaştırmasının vazgeçilmezi Güney Kore ülke grubuna eklenmiştir.

Değişken seçiminde de yine mümkün olduğu kadar basitlik ve kapsayıcılık aranmıştır. Bir ülkenin makroekonomik performansının en temel göstergeleri olarak hem iç, hem de dış dengenin en kritik göstergeleri seçilmiştir. Sunulacak göstergeler arasında şunlar yer almaktadır: büyüme, kişi başına gelirin büyüme oranı, işsizlik oranı, enflasyon, yatırımların yurtiçi hasıladaki payı, kamu borcu, dış borç, rezerv yeterlilik göstergeleri, cari denge ve üç temel finansal akım bileşeni (doğrudan yatırımlar, portföy yatırımları ve diğer yatırımlar)³.

Karşılaştırma dönemi ise hem siyasi hem de ekonomik olarak yeni bir dönemin başlangıcı sayılabilecek 2002 yılı ile verilerin elverdiği ölçüde 2014 ya da 2013 yılları arası olarak belirlenmiştir. AKP 2002 yılının sonunda iktidara gelmiştir, dolayısıyla daha temkinli bir karşılaştırma yapmak için 2003 yılı da başlangıç yılı olarak seçilebilirdi. Bu tip bir seçimin, her halükarda ortalamalar almak için çok kısa bir döneme odaklanması sebebiyle, bazı sonuçların keskinliğini azaltması ve bazılarını da keskinleştirmesi kaçınılmazdır. Bizce bu tip bir tartışmadan kaçınılması gerekir. En nihayetinde 12-13 yıllık bir dönemin ve bu çalışmada yapıldığı gibi iki, dört, ya da beş yıllık dönemlerin ortalamasını almak pek makul olmayabilir. Fakat, ülkeler-arası karşılaştırmalı bir çalışma bu dezavantajı azaltmaktadır. Türkiye'nin kendi iktisadi tarihi içinde dönemsel bir karşılaştırmada dönemlendirme seçiminin yaratacağı problemlerden kaçınmak mümkün değildir. Dahası, herhangi bir dönemdeki ekonomik performans tümüyle siyasi iktidarın başarıları ya da başarısızlıklarının eseri sayılamaz. Örneğin, 2003 ve sonrası AKP dönemi içinde yer alıyor olsa da, buradaki başarıların ve başarısızlıkların tümü AKP'nin eseri değildir. Yüksek büyüme 2002-2007 arası için bir dünya fenomeni iken, 2009 sonrası dönemde düşük büyüme bir dünya fenomenidir. Burada ülkeler-arası görelî performans odaklanmanın faydası ortaya çıkmaktadır ve kabaca da olsa, bu tip bir karşılaştırma siyasi iktidarın görelî başarısını değerlendirme fırsatını vermektedir.

temel bulgularında bir değişiklik olmamakla birlikte, analizimizin daha sağlıklı olması için ilk 40 ülkeye odaklanmayı tercih ettik.

³ Veri yetersizliğinden dolayı gelir dağılımındaki gelişmeler analize dahil edilememiştir. Ancak bu dönem boyunca özellikle Latin Amerika ülkeleri gibi ülkelerde gelir dağılımının hızlı bir şekilde düzelmeye gösterdiği ve Türkiye'de de gelir dağılımında çok büyük oynamalar olmadığı düşünülürse, gelir dağılımının göz önüne alınması buradaki sonuçları ciddi ölçüde değiştirmeyecektir.

3. Verilerin değerlendirilmesi

Bir ülke için en temel makroekonomik göstergelerin başında, kuşkusuz, milli gelirdeki büyüme gelmektedir. Büyümenin niteliği, kapsamı, refah artışına yol açıp açmadığı başka şeylere bağlı olsa da bir ülkenin kalkınması, vatandaşlarının yaşam koşullarının iyileşmesi ve maddi refahlarının yükselmesi için yurtiçi üretimin artması önemli bir faktördür. 2002-2014 yılları arasında Türkiye yılda ortalama yüzde 4,9 gibi bir oranla büyümüştür⁴. 1961'den itibaren çeşitli dönemlerin ortalama büyüme oranları Grafik 1'de sunulmuştur⁵. 2002-2014 dönemi, 1961-69 dönemi (yıllık ortalama yüzde 5,7) hariç bütün dönem ortalamalarının üzerindedir. Daha da önemlisi, 2002-2014 arası Türkiye'nin büyüme hızı, 1961 sonrası uzun dönemli ortalamaların (1961-2001 ve 1961-2014) az da olsa üzerindedir⁶. Fakat Türkiye'nin 2002-2013 büyüme performansını Dünya Bankası sınıflamasına göre 5 gelir grubu ve içinde 26 ülkenin olduğu örneklemimizle karşılaştırdığımızda Türkiye için istisnai bir durum görülmektedir (Grafik 2)⁷.

Örneklemedeki ülkelerle tek tek karşılaştırıldığında ise Türkiye'nin büyüme performansı genel olarak ortalamanın biraz üzerindedir (Tablo 1, Grafik 3). Fakat, Çin ve Hindistan'ın performansı hesaba katılmasa bile, Türkiye'nin 2002-2014 arasında kendisiyle karşılaştırılabilir ülkelere oranla oluşan ve ulusal gelirleri çoğunlukla yüzde 4 ile yüzde 6 arasında bir hızla büyüyen bu örneklem içinde istisnai bir yerde durmadığı da açıktır. Ayrıca 2008-2009 kriz döneminde Türkiye en ciddi hasar alan ülkelerin en başlarında yer almaktadır⁸.

Kişi başına gelir büyüme oranlarında da milli gelir büyüme oranlarına benzer bir resim ortaya çıkmaktadır. Özetle, Türkiye hem ülke grupları arasında, hem de 26 ülkelik örneklem içinde hangi dönem alınırsa alınsın büyüme alanında istisnai

⁴ Çalışma boyunca büyüme oranları logaritmik yöntemle hesaplanmıştır.

⁵ Burada dönem seçiminin önemini görmek mümkündür. Mesela, 2000-2009 arası dönem iki büyük kriz yılını içerdiğinden en düşük büyüme ortalamasını vermektedir.

⁶ Türkiye'nin 2002 ve sonrası büyüme performansını tartışırken 1999 ve 2001 gibi iki büyük krizin arkasından ekonomide oluşmuş atıl kapasitenin ve baz etkisinin özellikle ilk 2-3 yıllık hızlı büyümedeki etkisini gözden kaçırmamak gerekir. Örnekleminizde 2002 yılı öncesi 5 yıllık bir dönemde iki büyük kriz yaşayan ülke sayısının pek fazla olmadığı düşünülürse 2002-2014 yılı arasındaki Türkiye'nin büyüme rakamlarına daha ihtiyatlı yaklaşmak gerektiği ortaya çıkacaktır.

⁷ Üstelik, 2014 büyümesinin Türkiye için yüzde 2,9 olduğu ve bu tabloya 2014 büyümelerinin eklenmediği düşünülürse, tablonun son iki sütündeki sıralamalar bir miktar daha değişecektir. 2002-2007 arası ve 2010-2013 arası odaklanılırsa, görüleceği üzere, Türkiye kendi dahil olduğu üst-orta-gelir grubuyla neredeyse aynı oranda büyümüştür. Fakat, 2008-2009 kriz döneminde Türkiye bütün gelir gruplarından daha kötü bir performans sergilemiştir. Genel olarak, son sütundan görüleceği üzere, Türkiye'nin 2002 ve sonrası büyüme performansı genel ortalamanın biraz üzerinde olmakla birlikte istisnai değildir.

⁸ Türkiye ada ülkeleri gibi çok küçük nüfuslu ülkelerin dahil edilmediği gelişmekte olan ülkeler arasında krizden en çok etkilenen ilk 6 ülke arasındadır (Cömert ve Uğurlu, 2015).

bir yere sahip değildir. Fakat sadece büyüme ve kişi başı gelire odaklanıldığı zaman genel olarak performansının ortalamasının üzerinde olduğu söylenebilir. Küresel kriz döneminde ise en kötü performansa sahip ülkeler arasındadır.

Büyüme değişkeninin yanında ilk akla gelen makroekonomik göstegelerin başında işsizlik gelir. İşsizlik oranı göstergesi, elbette ki diğer istihdamla ilintili göstergelerle (örneğin işgücüne katılım oranı) birlikte okunduğunda çok daha anlamlıdır. Yine de kendi başına okunması da istihdam konusundaki performans hakkında kabaca fikir verecektir. Önemli sayıda iktisatçının sıklıkla vurguladığı gibi, 2002 sonrası büyüme performansının görece olarak olumluluğuna rağmen, bu dönemdeki büyüme istihdam yaratmayan bir büyüme olmuştur (Telli vd., 2006; Yeldan ve Ercan, 2011) ve işsizlik oranı 2002-2014 arasında yılda ortalama yüzde 9,6 dolaylarında seyretmiştir. Bir anlamda, istihdamın büyümeye olan duyarlılığı azalmıştır. Benzer ülkeler arasında ise Türkiye'nin işsizlik performansı açısından yeri dönem boyunca epey kötüleşmiştir. Ülkelerin performansları iyiden kötüye sıralandığında ele alınan üç dönemde Türkiye sırasıyla 13., 19. ve 18. sıralardadır (Tablo 2). Türkiye'nin görece sıralaması tüm dönem boyunca örneklemdeki ülkelerin ortancasından daha kötüdür (Grafik 4).

Kamuoyunda en çok bilinen ve gündemden düşmeyen bir başka makroekonomik değişken ise enflasyondur. Enflasyon, bir ülkede alım gücünün istikrarı, gelecek dönem sözleşmelerinin oluşturulması, borçlanma ve kredi verme kararları açısından en kritik göstergelerden biridir. Türkiye 90'lı yıllarda yaşadığı yüksek enflasyondan 2002 sonrasında kaçınmayı başarmıştır. Fakat Türkiye 2002-2014 yılları arasında örneklemdeki diğer ülkelere nazaran hâlâ enflasyonu en yüksek ülkeler arasındadır (Tablo 3 ve Grafik 5). Buna rağmen Türkiye'nin enflasyon performansı açısından 2002 sonrası sıralamada ilerleme kaydettiği Tablo 3'ten görülebilir. Yine de enflasyon performansının görece olarak en iyi olduğu dönemde (2010-2014) bile Türkiye'nin genel sıralaması 18'dir. Bir anlamda, Türkiye genel olarak dünyadaki dezenflasyon dönemine ortak olmuş olsa da, enflasyonu görece olarak yüksek ülkeler arasında olmaktan kurtulamamıştır.

Büyüme, işsizlik ve enflasyonun yanısıra yatırım oranları da bir ülke için önemli bir makroekonomik değişkendir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler için, makine/teçhizata ve teknolojik gelişime yapılan yatırımlar, gelişmiş ülkelerdeki üretkenlik ve refah seviyesine ulaşmak açısından hayati önemdedir. Yatırımlar konusunda, Türkiye, genel olarak parlak bir tablo çizmemektedir ve 2002-2014 dönemi de bu açıdan bir istisna değildir. Dönem boyunca yüzde 20'ler seviyesinde bir yatırım oranında kalan Türkiye, özellikle Asya ülkelerinin domine ettiği yüksek yatırım oranına sahip gelişmekte olan ülkelerin çok gerisindedir (Tablo 4 ve Grafik 6). Burada da Çin ve Hindistan gibi istisnai performans gösteren ülkelere bakmaya gerek yoktur, neredeyse bütün Asya ülkeleri Türkiye'nin çok ötesinde bir yatırım oranına sahiptir. Sınıf atlamış ya da sınıf atlamaya aday ülkelerin en önemli

özelliklerinden birisinin yüksek yatırım oranları olduğu düşünüldüğünde, Türkiye'nin yüzde 20'ler civarına çakılmış yatırım oranları ülkenin geleceği konusunda iyi sinyaller vermemektedir. Daha da kötüsü, Türkiye'nin gelir gruplarıyla karşılaştırılmasıyla görülebileceği gibi, Türkiye'deki yatırım oranı genellikle üst-gelir grubundaki gelişmiş ülkelerin bile altındadır (Tablo 5, Grafik 7).

Kamu borç stokunun yüksekliği ülkedeki borçlanma faizlerinin durumu ve ülkenin borç ödeme kapasitesi gibi nedenlerden dolayı önemli göstergelerdendir. 2001 krizinin etkisiyle artan kamu borcunun yurtiçi hasılaya oranı, 2002 sonrası IMF ile yapılan anlaşmalar gereği ve yapılan pek çok reformun bir sonucu olarak önemli ölçüde azalmıştır. 2002 yılında yurtiçi hasılanın yüzde 74'üne ulaşmış olan kamu borç yükü gittikçe azalarak 2010 sonrasında yüzde 40'ların altına kadar düşmüştür. Türkiye'nin bu gösterge açısından olumlu bir seyir izlediği örneklemdeki ülkelerle karşılaştırıldığında da görülebilir (Tablo 6). Türkiye 2002-2014 periyoduna odaklanıldığında ortancanın üzerinde bir borçluluk oranına sahip olsa da (Grafik 8), bütün ara dönemlerde sıralamada yukarılara doğru yükselmiştir ve 2010 sonrası dönem için de örneklemdeki ülkelerin ortancasından daha az kamu borcuna sahip olmayı başarmıştır (Tablo 6).

Yine de kırılğanlıklar açısından yalnızca kamu borcunun seyrine odaklanmak yanıltıcıdır. Kamu borcu, hem yurtiçi hem de yurtdışı borç verenlere olan borçları kapsamaktadır. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için ise daha hayati olan dış borçlardır. 1990'lı yıllarda örnekleri çokça görüldüğü gibi, özel sektör dış borçları kriz dönemlerinde kamu borcuna dönüşebilmektedir. Bu yüzden kamunun ve özel sektörün toplam yurt dışı borçluluğuna odaklanmak daha anlamlıdır. Kamunun ve özel sektörün dış dünyaya olan borcunun toplamının milli gelire oranı, Türkiye için 2002'den 2005 yılına kadar yüzde 56'dan yüzde 36'ya düşerek hızlı ve olumlu değişim sergilemişse de, sonraki dönemde tekrar yükselerek yüzde 40 ile 45 aralığında dalgalanmış ve son olarak 2013 yılında 2003 yılındaki değerine geri dönerek yüzde 47 olmuştur. Dış borçluluk açısından Türkiye'nin diğer ülkelere göre konumu üç dönem boyunca da pek parlak değildir (Tablo 7 ve Grafik 9). Özellikle 2009 sonrası dönemde, örneklemdeki ülkeler arasında Türkiye'nin sıralamadaki yeri dikkat çekicidir; burada Türkiye en yüksek dış borç/milli gelir oranına sahip beş ülkeden birisidir (Tablo 7). Dış borcun ihracat ve faktör gelirlerine oranı, dış borcun ödenebilirliğini ya da çevrilebilirliğini göstermesi açısından milli gelire orandan çok daha iyi bir görüntü sunar. Örneğin Malezya'nın milli gelirine oran olarak dış borcu Türkiye'den bile yüksekse de ihracat ve faktör gelirleri açısından sıralamada en iyi ülkeler arasına yükselmektedir. Türkiye için ise dış borcun ihracat ve faktör gelirlerine oranı genel durumu daha da vahimleştirmektedir.

Dış borcun milli gelire oranı konusunda dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta da döviz kuru hareketleridir. Yerli paranın değer kazandığı dönemlerde milli gelirin yabancı para cinsinden değeri artmaktadır. Bu ise borçluluk/gelir oranını aşağıya çekmektedir. Bunun etkisini Türkiye örneğinde 2002-2007 döneminde görmek mümkündür. Fakat son bir yılda en çok değer kaybeden gelişmekte olan ülke para birimlerinden birisinin Türk Lirası olduğu düşünülürse, borçluluğun milli gelire oranındaki bozulmanın 2014 yılı dahil edildiğinde görece olarak daha kötü olacağı söylenebilir.

Yüksek dış borçlar nasıl kırılabilirlik göstergesi olarak algılanıyorsa, yüksek döviz rezervleri de dışsal şokların çok yaygın olduğu ve gelişmekte olan ülkelerin kendi parası cinsinden borcunu ödeyemediği bir dünyada dayanıklılık göstergesi olarak düşünülmektedir. Bu bağlamda bir ülkenin döviz veya uluslararası ödemelerde geçerli olabilecek varlıklar cinsinden rezerv tutması çeşitli dışsal şokları absorbe edebilmesi açısından önemlidir. Döviz kurundaki aşırı dalgalanmalara karşı koymak, olası sermaye kaçışları durumunda yerli paranın değerini korumak ve/veya ülkedeki ekonomik birimlerin dış aleme olan borçlarının çevrelemediği ya da ödenemediği durumlarda devreye girebilmek için yüksek rezerv varlığına sahip olmak, bir ülke için can simidi vazifesi görebilir. Finansal kriz literatüründe de rezervlerin dış şoklar karşısındaki önemine dair şüpheye yer bırakmayacak bulgular mevcuttur. Nitekim, değişik çevreler Türkiye'nin rezervlerinde ciddi artışın olduğunu iddia etmektedirler. Fakat, 2000'li yıllarda bütün gelişmekte olan ülkeler yüksek boyutlarda rezerv biriktirmiştir ve Türkiye bu konuda istisna değildir. Bu gelişmenin yaşanmasında hem 1990'lardaki krizlerden alınan derslerin hem de özellikle 2002'den 2007'ye kadar dünya çapında artan sermaye akımlarının payı vardır⁹.

Türkiye'deki rezerv varlıkların yurtiçi hasılaya oranı bu dönem boyunca pek bir değişim göstermemiştir¹⁰. 2002-2014 arasında, bütün ara dönemler de dahil olmak üzere Türkiye'nin rezerv varlıklarının yurtiçi hasılaya oranı kabaca yüzde 10-12 dolaylarındadır ve bu oranla Türkiye'nin örneklemdeki ülkeler arasında sıralaması hep ortancanın altında kalmıştır (Tablo 8, Grafik 10). Rezervlerin dış borca oranı konusunda da benzer bir değişmezlik durumu söz konusudur. Dönem boyunca, rezervlerin dış borca oranı yüzde 25-27 dolaylarında olmuştur. Rezervlerin dış borca oranını bulmak için kullandığımız veritabanında Rusya, Kore, Polonya ve Şili için veri olmadığından, bu ülkeler buradan sonraki karşılaştırmalarda yer almamaktadır. Örneklemimizi biraz daha geniş tutmak için bu ülkeler yerine üç gelir grubuna dair veriler eklenmiştir. Bu gelir grupları üst-orta, orta ve alt-orta gelir gruplarıdır. Fakat, buradaki sıralamada Türkiye'nin yeri

⁹ Benzer bir trend hemen kriz sonrasında, 2010-12 yılları arasında da görülmüştür.

¹⁰ Burada ve ilerleyen paragraflarda sunulan bütün verilerde "rezervler" ifadesi ile resmi brüt döviz rezervleri kastedilmektedir.

daha da aşağılara kaymaktadır ve Türkiye kendisine ancak son 5 ya da 6 ülke arasında yer bulabilmektedir (Tablo 9 ve Grafik 11).

Rezervler finansal akımların yavaşladığı veya tersine döndüğü dönemlerde özellikle cari açık veren ülkelerde kısa dönemli borçların zamanında ödenmesi için hayati önem taşımaktadır. Bir yıl veya daha kısa-vadeli dış borçların rezervlere oranına baktığımızda, Türkiye için pek parlak bir tablo ortaya çıkmamaktadır. Daha da kötüsü, bu gösterge açısından Türkiye için işler gittikçe kötüleşmektedir. 2002-2007 ve 2008-2009 arası bu oran yüzde 67-68 dolaylarında iken 2010-2013 arası yüzde 91'e çıkmıştır. Böylece Türkiye 2010-14 döneminde listenin en kötü ikinci ülkesi olmuştur (Tablo 10, Grafik 12). Türkiye'de rezervlerin yurtiçi hasılaya ve toplam dış borca oranının pek değişmediği göz önüne alınırsa bu gösterge 2010 sonrası dış borçların kompozisyonunda kısa-vadeli borçlanmaya doğru bir kayma anlamına gelir. Türkiye'de son yıllarda kısa-vadeli borçlanmanın artıyor olması ve dahası bu borçların rezervler boyutunu aşması olumsuz bir sinyaldir.

Dış borcun ve rezervlerin gidişatını ödemeler dengesindeki gelişmeler belirler. Bu bağlamda bir ülkenin dış alemle ilişkilerinin boyutunu ve niteliğini anlayabilmek için ödemeler dengesi hesaplarına bakmak gerekmektedir. Ödemeler dengesinin temel kalemleri cari denge, finans hesabı ve merkez bankası rezervlerindeki değişimdir¹¹. Cari dengedeki ve finans hesabındaki gelişmeleri aşağıda yorumlayacağız.

Cari denge, genel olarak iki açıdan önemli bir göstergedir. Birincisi, ülkenin yaptığı net ihracatı yansıtıyor olduğundan, o ülkenin uluslararası alandaki rekabetçiliğini gösterir. Dünyanın ticari ve finansal ilişkiler bağlamında giderek daha fazla entegre olduğu bir dönemde ihracatın genel olarak büyümesi ve hatta ihracatın yurtiçi hasılaya oranla da büyümesi beklenir. Fakat gelişmekte olan ülkelerde yurt dışından aldığınız malların değerinin sattığınız malların değerinden daha az olması daha makbul sayılmaktadır¹². Cari denge, ikinci olarak da, dış borcun gidişatını belirleyen bir faktör olarak önemlidir. Sürekli olarak gelirine oranla sabit ya da artan oranlarda cari açık veren bir ülkenin dış borcunu gelirine oranla azaltması mümkün değildir.

Türkiye'de özellikle 2000'li yıllarda geçerli olan fenomen, neredeyse hiç hız kesmeden sürekli ve büyük cari açıklar verilmesidir. Bu bakımdan cari hesaptaki gelişmelerin önceki dönemle ciddi bir farklılaşma, hatta yapısal bir değişim

¹¹ Teknik olarak ödemeler dengesi hesabı cari hesap, sermaye hesabı, finans hesabı, rezerv değişimi ve net hata ve noksan oluşmaktadır. Net hata ve noksan kalemi, Türkiye örneğinde de olduğu gibi, bazı dönemlerde, ihmal edilemeyecek büyüklüğe ulaşabilmektedir. Fakat, bu kalem içeriğindeki belirsizlik sebebiyle buradaki analize dahil edilmemiştir.

¹² Sürekli olarak cari hesap fazlası vermek de iktisadi olarak istenen bir şey olmayabilir. Ancak gelişmekte olan ülkelerde cari fazla vermek bu ülkelerin yurt dışı işlemlerini kendi paraları cinsinden yapamamaları nedeniyle daha makbul sayılabilir.

gösterdiğini söylemek yanlış olmaz (Kara ve Sarıkaya, 2014). 2002-2014 dönemi için ortalama yüzde 5,1 gibi bir cari açık oranı ile Türkiye listenin sondan üçüncü sırasındadır (Tablo 11, Grafik 13). Ekonomik büyümenin yavaşladığı dönemlerde cari dengenin genellikle toparlanması beklenir ve Türkiye’de 2001 ve önceki kriz yıllarında cari fazlalar verilmiştir; fakat, Türkiye 2002 ve sonrası dönemde kriz yılı olan 2009 yılı dahil hiçbir yıl cari fazla vermemiştir. Bu kadar büyük bir cari açığın yıllar yılı devam etmesi, biriktirdiği ve getireceği tehlikeler bir yana, Türkiye ekonomisinde ciddi yapısal bozukluklar olduğu anlamına gelmektedir. Ayrıca dünya genelinde olumsuz bir hava oluştuğunda cari açık küresel yatırımcıların ilk baktığı göstergeler arasındadır. Bu yüzden, küresel ölçekte risk iştahının düştüğü dönemlerde, yatırımcılar cari açığı fazla olan ülkelere diğer ülkelere göre daha hızlı çıkabilmekte, ya da bu ülkelere yönelen finansal akımlar diğer ülkelere göre daha hızlı yavaşlamaktadır. Bu çerçevede Türkiye’nin son dönemdeki gelişmelerini bir ölçüde açıklayabilir.

Cari dengenin karşı tarafında, onun bir anlamda eşleniği olan sermaye akımları yer alır. Bir ülkede bir yıl için cari açık ne kadar büyükse, ya o büyüklükte bir net sermaye akımı o ülkeye gelmiş ya da merkez bankası rezervlerinde ciddi bir düşüş olmuş demektir¹³. Gelişmekte olan ülkelerin perspektifinden bunun nedeni basittir. Kendi parası ile dış ticaret yapamayan gelişmekte olan ülkeler ticaret açıklarını ya borç alarak, ya varlıklarını azaltarak, ya da eldeki rezervleri kullanarak karşılarlar.

Net sermaye akımlarını en genel hatlarıyla üç tip yatırım olarak olarak incelemekte yarar vardır. Bunlar doğrudan yatırımlar, portföy yatırımları ve diğer yatırımlardır. Genel kabul gördüğü şekliyle, bir ülkedeki yabancı yatırımlar arasında en “makbul” olanı doğrudan yatırımlardır. Makbuliyetinin ardında hem uzun-vadeli bir yatırım olması hasebiyle kırılganlığı artırmaması, hem de genel olarak istihdama veya üretkenlik artışına katkı yapacağı düşüncesi yer almaktadır. İlki doğru olsa da, doğrudan yatırımların üretkenlik artışına, ya da istihdama katkı yapması her zaman geçerli değildir; çünkü doğrudan yatırımlar yabancılara satılan kamu iktisadi kuruluşlarını, yani özelleştirmeleri veya konut, arsa vs. alımını da içermektedir. Dahası, doğrudan yatırımlar kalemi altında görünen önemli bir miktar kaynak da yabancı ana şirketlerden alınan borçları veya yabancıların mülkiyetinde olan yerel yatırımlardan elde edilen kârların ülke dışına çıkarılmamasından oluşmaktadır. Bu sebeplerden, doğrudan yatırımların makbuliyeti konusunda da ihtiyatlı olmakta fayda vardır. Yine de, doğrudan yatırımlara diğer sermaye akımlarına göre daha olumlu bir anlam yüklenebilir. Türkiye için 2002 ve sonrası dönemde doğrudan yatırımların yurtiçi hasılaya oranı ortalama yıllık yüzde 1.5

¹³ Burada sermaye hesabı ve net hata ve noksan kalemlerindeki hareketlerden genel olarak (istisnai dönemler haricinde) küçük boyutlarda olması nedeniyle bahsedilmemiştir.

dolaylarında olmuştur. Büyük özelleştirmelerin yaşandığı 2000’li yılların ortalarında bu oran çok daha yüksektir ve 2010 sonrası ancak yüzde 1.1 dolaylarındadır (Tablo 12). Diğer ülkelerle karşılaştırdığımızda Türkiye’ye gelen doğrudan yatırımların istisnai bir durumda olmadığı rahatça görülebilir. Genel olarak tüm dönem boyunca ve 2002-07, 2008-09 ve 2010-14 yıllarını kapsayan üç alt dönem boyunca doğrudan yatırım çekmek konusunda Türkiye ortanca altı, ya da ortancaya yakın bir performans sergilemiştir (Tablo 12, Grafik 14). Türkiye, doğrudan yatırım çekme konusunda örneklemimizdeki ülkeler arasında 2002-2007 döneminde ortalama yıllık yüzde 1,6 ile 15., 2008-2009 döneminde ortalama yıllık yüzde 1,7 ile 14. ve son dönemde ise ortalama yıllık yüzde 1,1 ile yine 14. sıradadır. Kore ve Malezya gibi ülkelerin cari fazla verdiğini ve bu ülkelerin uzun yıllardır net yatırımcı pozisyonunda olduğunu düşünecek olursak, Türkiye’nin görece yeri tüm dönem göz önüne alındığında ortancanın biraz daha altına düşmektedir.

Öte yandan, sermaye akımları içerisindeki portföy akımları hisse senetlerine ve kamu ya da özel sektörün (gelişmekte olan ülkeler için genelde kamunun) çıkardığı borçlanma senetlerine, tahvil ve bonolara gelen yatırımları gösterir. Diğer akımlar ise hükümetin, merkez bankasının, fakat çoğunlukla finansal şirketlerin ve finansal-olmayan şirketlerin borç senetleri ya da hisse senetleri satışı dışındaki borçlanma araçlarıyla (genel olarak kredi ile) yabancı yatırımcılara borçlanmasını içerir. Bu iki tip akımın önemli bir kısmı “sıcak para” olarak da bilinen kısa-vadeli, risk algısı arttığında hemen kaçabilen ya da kısa-vadeli olduğundan sürekli yenilenmesi ve çevrilmesi gereken borçları içerdiğinden, kırılganlık göstergeleri olarak ön plana çıkmaktadırlar. Bu açıdan, gelişmekte olan ülkeler için portföy yatırımları ve diğer akımların çekim merkezi olmak, her zaman değilse de, genelde kırılganlık göstergesi olarak görülebilir. Türkiye’ye gelen net doğrudan yatırımların net sermaye akımları içindeki payı giderek azalırken, daha kısa vadeli ve oynak olan portföy yatırımları ve diğer yatırımların ağırlığı giderek artmıştır. Bu, daha önce bahsedilen, kısa-vadeli borçların toplam borçlar içinde artan payına dair göstergelerle uyumludur. Bu göstergelerin ima ettiği, Türkiye’nin yabancı sermaye akımları içinde riskli grupta yer alan portföy akımlarını kendine çekebildiğidir (Tablo 13, Grafik 15)¹⁴.

Çoğunlukla bankaların, diğer finansal şirketlerin ve özel sektörün aldığı kredilerden oluşan diğer akımların GSYİH’ya oranı ise Türkiye için 2002-2014 döneminde ortalama yüzde 2,7 civarında gerçekleşmiştir. Kriz döneminde (2008 sonu ve 2009) bu akımlarda yaşanan kesintinin dışında, Türkiye için genelde en

¹⁴ Türkiye için özellikle dikkat çekici olan kriz dönemi hariç portföy yatırımlarının doğrudan yatırımlara kabaca eşitliğidir. Dahası, 2010 sonrası dönemde portföy yatırımları çarpıcı biçimde yükselmiş ve doğrudan yatırımların neredeyse üç katına çıkmıştır. Türkiye için bu iki kalemin bütün 2002-2014 döneminde neredeyse aynı boyutlarda olması ve özellikle 2010 sonrası portföy akımları lehine bozulması düşündürücüdür.

büyük yabancı finansman kaynağını diğer akımlar kategorisi oluşturmaktadır. Türkiye'nin örneklemedeki diğer ülkelerle karşılaştırılması, çok daha dramatik bir tablo sunmaktadır. Türkiye tüm dönem ve son dönem göz önüne alındığında, gelirine oranla en çok diğer yatırım çeken ilk üç ülke arasındadır (Tablo 14, Grafik 16). Aynı dönemde gelirine göre en çok portföy yatırımı çeken ülkeler arasında da ilk 5 sıradadır. Diğer akımlar hakkında bütün ülkeler için vade kompozisyonuna bakmadan daha ileri yorumlar yapmak mümkün olmasa da, Türkiye için, 1990 sonrası bütün kriz dönemleri diğer akımlarda ciddi bir geri dönüşle karakterize olmuştur. Özetle, Türkiye'ye gelen sermaye akımlarının diğer ülkelerle karşılaştırması diğer ülkelere göre dış borç tablolarında görülen bozulmanın kaynağını ve cari açığın giderek daha kısa dönemli ve oynak sermaye akımlarıyla finanse edildiğini gözler önüne sermektedir. Bir başka deyişle, bu bulgular örneklem içinde en ciddi kırılganlığa sahip ülkelerden birinin Türkiye olduğunu göstermektedir.

4. Makroekonomik performans endeksleri

Türkiye ekonomisinin 2002 ve sonrası performansını geliştirmekte olan diğer ülkelerle karşılaştırmak için, bir başka yöntem olarak da makroekonomik performans endekslerini kullanabiliriz. Makroekonomik performans endeksleri, belli başlı makroekonomik göstergelerin belirli ağırlıklarla hesaba katıldığı ve ülkelerin performanslarının bu ana göstergelere göre ölçüldüğü endekslerdir. İktisatta belirli göstergelere dayanarak endeksler oluşturulması yaygın bir pratiktir. Ancak, herhangi bir endeks oluştururken zorluklardan kaçınmak kolay değildir. En başat problem hangi değişkenlerin göz önünde bulundurulacağıdır. Farklı değişkenlere odaklanarak farklı resimler ortaya konulabilir. Biz basit bir endeks oluşturmak için büyüme, işsizlik, enflasyon ve cari açık gibi en temel makroekonomik değişkenlerin kombinasyonlarını kullandık¹⁵. Seçilen her bir değişken için ülkelerin belirli bir zamandaki görelî yerinin normalize edilmesi endeks oluşturmanın ikinci aşamasıdır. Çok farklı normalize etme teknikleri uygulamak mümkündür. Biz basitliği ve anlaşılabilirliği artırabilmek için İnsani Gelişme Endeksi (HDI- Human Development Index) oluşturulurken kullanılan tekniği kullandık. Bu basit tekniğin matamatiksel gösterimi aşağıdaki gibidir:¹⁶

$$x_{jt}^E = \frac{x_{jt} - x_{min}}{x_{max} - x_{min}} \quad (1)$$

¹⁵ Başka değişkenleri göz önüne aldığımızda da Türkiye için genel resim pek değişmemektedir.

¹⁶ Makroekonomik endeksler hakkında bir tartışma için bkz. Setterfield (2013) ve Khranov ve Ridings Lee (2013).

Burada x_{jt} ile gösterilen, x değişkeninin j ülkesinde t zamanındaki değeri, x_{min} ve x_{max} ise x değişkeninin tüm veriler içinde (her ülke ve her yıl dikkate alınarak) aldığı minimum ve maksimum değerlerdir. Buna göre, x değişkeninin j ülkesinde t zamanındaki endeks değeri (x_{jt}^E) ise denklem 1'e göre hesaplanmaktadır. Bu şekilde elde edilen endeks değeri 0 ve 1 arasında yer alacak, böylece ülkelerin verili yıllar içindeki verili bir makroekonomik değişkene dair performansına 0 ve 1 arasında değer verilmiş olacak ve ülkeler buna göre sıralanacaktır¹⁷. Böyle bir yöntem kullanıldığında ilk etapta göze çaracak problem, endeksin aykırı değerlere (outliers) hassas olabileceğidir. Bu problemi çözebilmek için, aykırı gözlemler örnekleme dahil edilmemiştir. Mesela Güney Afrika'nın işsizlik değerleri incelenen dönem boyunca yüzde 25'ler civarında olduğundan Güney Afrika endekslemeden çıkarılmıştır.

Değişkenlerin normalize edilmesinden sonraki adım, değişkenlerin aşağıdaki gibi ağırlıklandırılarak her bir ülke (j) için yıllara göre (t zamanındaki) performans skorunu elde etmektir.

$$P_{jt} = \sum w_i x_{ijt} ; \sum w_i = 1 \quad (2)$$

Yukardaki denklemden hemen görüleceği gibi seçilen değişkenlerin ne şekilde ağırlıklandırılacağı bir başka önemli problemdir. Eğer dikkat edilmezse ağırlıklandırma seçimleri, sonuçları yönlendirebilir. Böyle bir sorunu tam olarak ortadan kaldırmak mümkün değildir. Biz bu çalışmada elden geldiğince farklı ağırlıklandırmalar kullanarak sonuçların sağlamlığını kontrol etmeye çalıştık. Bu bağlamda, Tablo 15'te gösterilen 4 farklı endeks hesaplamasını hem endekse girecek değişkenleri, hem de ağırlıklandırmaları göz önünde bulundurarak kullanmaktayız. “Dar Çekirdek” olarak adlandırdığımız performans endeksi enflasyon, işsizlik ve büyüme değişkenlerinin her birine eşit ağırlık verilerek hesaplanmıştır. “Genişletilmiş Çekirdek” de eşit ağırlıklandırmaya dayanmakla birlikte bu endeks hesaplanırken önceden kullanılan üç değişkenin yanına cari hesabın milli gelire oranı da eklenmiştir. “Keynezyen” performans endeksi oluştururken işsizlik ve büyüme değişkenlerinin Keynezyen literatürdeki önemine atfen enflasyonun endeksteeki ağırlığı azaltılmıştır. Son endeks, “Heterodoks” yazındaki enflasyonun hangi eşikten sonra zararlı olduğunu belirlemenin kolay olmadığı vurgusuna paralel olarak, enflasyon değişkeni kullanılmadan, yalnızca işsizlik, büyüme ve cari hesap verileri kullanılarak hesaplanmıştır. Korkut Boratav, “Heterodoks” yazındaki bu vurguyu bir adım ileri götürerek enflasyonun bir refah

¹⁷ Söz konusu değişken enflasyon ya da işsizlik gibi artışı makroekonomik performanstaki bir zayıflığı ifade eden bir değişkense, denklem 1'in sağ tarafı -1 ile çarpılmakta, böylece endeks değeri -1 ve 0 arasında değişmektedir.

göstergesi olarak kullanılamayacağını belirtmektedir. Bu çerçevede bu endekse Boratav-Heterodoks endeks adını verdik.¹⁸

Yukarda açıkladığımız endeksleme metodu ile Türkiye'nin dönem boyunca diğer ülkelere göre karşılaştırmalı performansına baktığımızda önceki bölümlerdeki analizimizi destekler sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Dönemlere göre endeks ortalamaları Tablo 16, 17, 18 ve 19 ile Grafik 17, 18, 19 ve 20 de verilmiştir. Ayrıca Tablo 20'den de tüm dönem ve alt dönemler boyunca Türkiye'nin değişik endekslere göre tüm ülkeler arasındaki sırasını görmek mümkündür.

Görüldüğü gibi enflasyon, büyüme, işsizlik, cari denge gibi kilit makroekonomik göstergeler ile oluşturulan endekslere Türkiye'nin diğer gelişmekte olan ülkelere göre sıralaması oldukça gerilerde kalmaktadır (Grafik 17-20, Tablo 16-19). 2002-2014 yılları arasında genel olarak baktığımızda ise Türkiye 25 ülke arasında Dar Çekirdek, Genişletilmiş Çekirdek, Keynezyen ve Boratav-Heterodoks endekslerinde sırasıyla 23, 25, 21 ve 22'nci sıraları alarak en arkalarda kalmıştır. Bu bakımdan, bu dönem boyunca Türkiye diğer gelişmekte olan ülkelerle karşılaştırıldığında bir başarı öyküsü olarak gözükmemektedir. 2002-2007 arasında diğer dönemlere göre Türkiye'nin sıralaması daha iyi gözükse de, bu yıllar arasında bile bir çok ülkeden geride kaldığı açıktır. Bu yıllar arasında Türkiye'nin yeri 25 ülke arasında 17.'lik ile 23.'lük arasında değişmektedir. Dikkati çeken bir diğer nokta ise, bu kilit göstergeler ile farklı şekillerde hesaplanan tüm endekslere göre kriz döneminde Türkiye'nin örneklemimiz içinde son sırada yer almasıdır. Bu tablo zamanında oldukça popüler olan “kriz bizi teğet geçti” argümanının pek de doğru olmadığını gözler önüne sermektedir. Açıktır ki, dünya ekonomisinin içine girdiği kriz Türkiye'deki makroekonomik dengeleri derinden etkilemiştir. Dahası, kriz sonrası dönemde Türkiye ekonomisi eski performansından bile uzak kalmış ve 2010-2014 yılları arasında örneklemdeki ülkeler arasında tüm endekslere göre daha geri sıralara düşmüştür.

5. Sonuç ve çıkarımlar

Bu çalışmada hem betimsel istatistiklerden, hem de basit performans endekslerinden faydalanarak Türkiye'nin iktisadi performansı benzer ülke grupları ve ülkelere göre incelenmiştir. Çalışmamız siyasi ve iktisadi olarak bir dönüm noktası olarak kabul edilebilecek 2002 yılı ile 2014 yılları (verilerin elverdiği ölçüde) arasında kapsamaktadır. Bu çalışmanın temel bulguları şunlardır: Birincisi,

¹⁸ Ertuğrul Ahmet Tonak da değişik zamanlarda yapmış olduğu konuşmalarında sadece cari açık ve büyümeyi göz önüne alan bir endeksi Arthur Okun'un işsizlik ve enflasyon oranlarını toplayarak oluşturduğu Sefalet (Misery) endeksine benzer bir şekilde önermiş ve bunu “Boratav Memnuniyet Endeksi” olarak adlandırmıştır. Bizim bu çalışmada önerdiğimiz endeks ise hem yukarıda açıklanan hesaplama yöntemi ile hem de işsizliği de bir değişken olarak ele almasıyla sözü edilen yöntemden farklılaşmaktadır.

Türkiye ekonomisininin görelî performansı tüm dönem ve alt dönemlerde bir ya da iki değişken dışında ya ortancanın altında, ya da ortancaya yakındır. Bu bakımdan örnekleme'deki ülkelerle karşılaştırıldığında Türkiye için istisnai bir başarıdan söz etmek mümkün değildir. İkincisi, kırılmalılık göstergeleri olarak yorumlanabilecek göstergelere odaklanıldığında Türkiye ekonomisi en kırılmalı ülkelere başında gelmektedir. Özellikle rezerv yeterliliği, dış borç ve kompozisyonu, cari açık ve bununla ilgili olarak da sermaye hareketlerinin boyutu ve kompozisyonu, diğer gelişmekte olan ülkelere göre epey kötü durumdadır. Oluşturduğumuz endeksler Türkiye'nin görelî durumu hakkında parlak bir resim sunmamaktadır. Bu kısımdaki en göze çarpan sonuç, hangi endeks kullanılırsa kullanılsın, Türkiye'nin kriz döneminde (2008-2009) en kötü performansı sergileyen ülke olduğudur. Bu verilerle krizin teğet geçtiğini söyleyebilmek mümkün değildir. Dahası, tüm endekslerin ortaklaştığı bir diğer nokta da, Türkiye'nin zaten çok parlak olmayan görelî durumunun 2010-14 döneminde daha da bozulmuş olduğudur.

Bu bulgular Türkiye ekonomisi için yaratılan pembe tablonun ciddi olarak sorgulanması gerektiğini ve daha gerçekçi ve derinlemesine analizlere ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Türkiye ekonomisi 2002-2007 yılları arasında uygulanan birtakım politikalar ve reformlardan, fakat özellikle de dünya genelindeki olumlu gelişmelerden faydalanmıştır. Ancak, görüldüğü gibi Türkiye için temel makroekonomik göstergelerde özel bir başarı bulgusu yoktur. Tüm döneme baktığımızda en iyimser yorumla Türkiye'nin görelî başarısı ortancanın biraz altında olarak değerlendirilebilir. Diğer taraftan, kırılmalılık göstergeleri, özellikle son dönemde, diğer ülkelere göre giderek kötüleşmeye başlamıştır. Küresel dalgalanmalar Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelere fazlasıyla belirleyici olmaktadır. Küresel risk iştahının kötüleşmesi ile birlikte daralan küresel likidite her ülkeye aynı ölçüde yansımamaktadır. Bahsi geçen kırılmalılıklar küresel yatırımcılara sinyal görevi görmekte ve bu da Türkiye gibi ülkelerin dalgalanmalar sırasında diğer ülkelere daha da ayrışmasına sebep olmaktadır. Politika yapıcılarının ve ilgili kurumların var olan durumun gerçekçi bir analizi ile bir an önce ortaya çıkan tabloya göre adımlar atması gerekmektedir. Aksi takdirde küresel devinimlere bağılı olarak 1980 sonrasında Türkiye'de ve diğer birçok gelişmekte olan ülkede izlediğimiz filmin tekrarını yakın zamanda izlemek zorunda kalabiliriz.

Tablo 1
Büyüme Oranı

Büyüme Oranı	2002-07		2008-09		2010-14		2002-14
Çin	10.6	Çin	9.0	Çin	8.2	Çin	9.4
Belarus	8.2	Hindistan	6.0	Hindistan	6.9	Hindistan	7.1
Hindistan	7.7	Endonezya	5.9	Filipinler	6.1	Vietnam	6.3
Vietnam	7.1	Mısır	5.7	Bangladeş	6.0	Belarus	5.9
Rusya	6.8	Vietnam	5.4	Vietnam	5.7	Bangladeş	5.8
Türkiye	6.6	Bangladeş	5.3	Endonezya	5.7	Peru	5.7
Romanya	6.2	Fas	5.0	Malezya	5.6	Endonezya	5.5
Peru	6.0	Belarus	5.0	Peru	5.6	Filipinler	5.1
Bangladeş	5.9	Peru	4.9	Türkiye	5.2	Malezya	5.0
Pakistan	5.8	Ekvador	3.4	Ekvador	4.8	Türkiye	4.7
Malezya	5.6	Polonya	3.2	Kolombiya	4.7	Kolombiya	4.5
Tayland	5.4	Pakistan	2.6	Şili	4.5	Pakistan	4.4
Filipinler	5.2	Filipinler	2.6	Arjantin	4.2	Ekvador	4.4
Endonezya	5.2	Kolombiya	2.6	Kore	3.7	Fas	4.3
Arjantin	5.0	Brazil	2.3	Fas	3.6	Arjantin	4.2
Kolombiya	4.9	Kore	1.7	Pakistan	3.5	Şili	4.1
Kore	4.8	Malezya	1.6	Tayland	3.5	Mısır	4.1
Şili	4.8	Arjantin	1.5	Belarus	3.4	Rusya	4.0
Mısır	4.7	Şili	1.1	Meksika	3.3	Kore	3.9
Fas	4.5	Güney Afrika	0.8	Brazil	3.1	Tayland	3.9
Güney Afrika	4.5	Romanya	0.4	Polonya	3.0	Polonya	3.7
Polonya	4.4	Tayland	0.0	Rusya	2.8	Romanya	3.4
Ekvador	4.4	Rusya	-1.5	Mısır	2.6	Brazil	3.3
Brazil	3.8	Meksika	-1.7	Güney Afrika	2.4	Güney Afrika	3.1
Macaristan	3.6	Türkiye	-2.1	Romanya	1.4	Meksika	2.3
Meksika	2.8	Macaristan	-3.0	Macaristan	1.2	Macaristan	1.7

Not: Logaritmik Hesaplama (2001 baz yılı olarak alınmıştır).

Kaynak: IMF-WEO (Nisan 2015) veritabanı, GDP, constant prices, national currency.

Tablo 2
İşsizlik

İşsizlik	2002-07	2008-09		2010-14		2002-14	
Tayland	1.5	Belarus	0.9	Belarus	0.6	Tayland	1.2
Belarus	2.1	Tayland	1.4	Tayland	0.8	Belarus	1.3
Malezya	3.5	Kore	3.4	Malezya	3.1	Malezya	3.3
Meksika	3.5	Malezya	3.5	Vietnam	3.3	Kore	3.4
Kore	3.5	Çin	4.3	Kore	3.4	Çin	4.1
Çin	4.1	Meksika	4.6	Çin	4.1	Meksika	4.2
Vietnam	5.4	Vietnam	4.6	Meksika	5.0	Vietnam	4.5
Macaristan	6.6	Pakistan	5.3	Ekvador	5.2	Pakistan	6.5
Pakistan	7.2	Romanya	6.3	Brezilya	5.7	Rusya	6.8
Rusya	7.3	Rusya	7.2	Rusya	6.0	Romanya	7.1
Romanya	7.4	Ekvador	7.2	Pakistan	6.2	Ekvador	7.7
Şili	8.9	Filipinler	7.4	Endonezya	6.4	Şili	8.2
Türkiye	9.1	Polonya	7.6	Şili	6.8	Endonezya	8.3
Peru	9.1	Brezilya	8.0	Filipinler	7.0	Peru	8.3
Ekvador	9.8	Endonezya	8.1	Romanya	7.2	Brezilya	8.4
Endonezya	9.8	Arjantin	8.3	Peru	7.2	Macaristan	8.4
Filipinler	10.2	Peru	8.4	Arjantin	7.3	Filipinler	8.6
Mısır	10.6	Macaristan	9.0	Fas	9.1	Türkiye	9.6
Fas	10.7	Mısır	9.0	Türkiye	9.5	Fas	9.9
Brezilya	10.8	Şili	9.3	Polonya	9.7	Arjantin	10.5
Kolombiya	13.1	Fas	9.3	Macaristan	10.3	Mısır	10.8
Arjantin	13.9	Türkiye	11.5	Kolombiya	10.4	Kolombiya	11.8
Polonya	16.6	Kolombiya	11.6	Mısır	11.7	Polonya	12.6
Güney Afrika	25.3	Güney Afrika	23.1	Güney Afrika	24.9	Güney Afrika	24.8

Nor: Bangladeş ve Hindistan işsizlik verileri IMF-WEO veritabanında yoktur. Dünya Bankası veritabanına göre bu ülkelerdeki işsizlik oranları (modellenmiş ILO tahmini), 2002 ve 2013 yılları arasında, sırasıyla 4.3 ve 3.9 olarak gerçekleşmiştir.

Kaynak: IMF-WEO (Nisan 2015) veritabanı, Unemployment rate, percentage of total labor force.

Tablo 3
Enflasyon

Enflasyon	2002-07		2008-09		2010-14		2002-14
Fas	1.9	Fas	1.3	Fas	1.5	Fas	1.6
Polonya	2.2	Çin	1.6	Polonya	2.0	Polonya	2.3
Malezya	2.3	Tayland	2.0	Kore	2.1	Malezya	2.4
Peru	2.3	Malezya	2.7	Malezya	2.4	Çin	2.6
Çin	2.7	Şili	2.8	Tayland	2.5	Tayland	2.7
Kore	3.1	Polonya	3.4	Macaristan	2.7	Kore	2.8
Tayland	3.1	Peru	3.4	Kolombiya	3.0	Peru	2.8
Şili	3.4	Kore	3.5	Çin	3.0	Şili	3.3
Filipinler	4.2	Macaristan	4.5	Peru	3.1	Filipinler	4.2
Meksika	4.3	Kolombiya	4.8	Şili	3.3	Macaristan	4.3
Ekvador	4.5	Meksika	5.1	Filipinler	3.5	Meksika	4.3
Hindistan	5.2	Brezilya	5.1	Romanya	3.7	Kolombiya	4.5
Macaristan	5.5	Romanya	5.5	Ekvador	3.9	Ekvador	4.5
Kolombiya	5.7	Filipinler	6.1	Meksika	4.0	Güney Afrika	5.9
Güney Afrika	5.8	Ekvador	6.6	Güney Afrika	5.2	Brezilya	6.4
Pakistan	6.2	Endonezya	7.0	Brezilya	6.1	Romanya	7.0
Mısır	6.5	Bangladeş	7.2	Endonezya	6.2	Bangladeş	7.3
Bangladeş	6.8	Arjantin	7.5	Türkiye	7.7	Hindistan	7.3
Brezilya	7.1	Güney Afrika	8.2	Rusya	7.9	Endonezya	7.4
Vietnam	7.5	Türkiye	8.3	Bangladeş	8.0	Vietnam	8.9
Endonezya	8.5	Hindistan	9.9	Hindistan	8.8	Pakistan	8.9
Romanya	10.2	Rusya	11.1	Vietnam	8.9	Mısır	9.0
Rusya	11.8	Belarus	11.7	Mısır	9.5	Rusya	10.2
Arjantin	13.6	Vietnam	13.2	Pakistan	10.1	Türkiye	10.6
Türkiye	13.9	Pakistan	14.5	Arjantin	13.2	Arjantin	12.5
Belarus	16.9	Mısır	14.9	Belarus	34.6	Belarus	22.9

Kaynak: IMF-WEO (Nisan 2015) veritabanı, Inflation, end of period CPI, percentage change.

Tablo 4
Yatırım/GSYİH

Yatırım/GSYİH	2002-07	2008-09		2010-14		2002-14	
Çin	41.1	Çin	45.5	Çin	47.8	Çin	44.3
Vietnam	35.0	Belarus	39.1	Belarus	37.8	Belarus	34.1
Hindistan	32.1	Fas	36.9	Hindistan	35.1	Hindistan	33.8
Kore	32.1	Vietnam	36.8	Fas	34.9	Vietnam	33.0
Belarus	29.4	Hindistan	35.4	Endonezya	33.8	Fas	32.4
Fas	28.9	Endonezya	32.1	Kore	30.8	Kore	31.4
Endonezya	27.7	Kore	30.7	Vietnam	29.0	Endonezya	30.7
Tayland	27.0	Romanya	30.3	Bangladeş	28.2	Tayland	26.9
Macaristan	25.5	Bangladeş	26.2	Ekvador	28.2	Bangladeş	26.3
Romanya	25.3	Ekvador	26.0	Tayland	27.4	Romanya	26.3
Bangladeş	24.8	Tayland	25.2	Peru	26.4	Ekvador	24.9
Malezya	23.2	Peru	24.2	Romanya	25.8	Malezya	23.2
Meksika	22.3	Meksika	23.7	Malezya	24.8	Macaristan	23.1
Ekvador	21.7	Şili	23.2	Kolombiya	23.8	Meksika	22.5
Şili	21.2	Kolombiya	23.0	Şili	23.5	Şili	22.4
Rusya	21.1	Macaristan	22.5	Rusya	22.2	Peru	22.3
Filipinler	21.0	Polonya	22.3	Meksika	22.2	Kolombiya	22.0
Polonya	20.6	Güney Afrika	21.9	Brezilya	21.0	Rusya	21.4
Kolombiya	20.2	Mısır	20.8	Polonya	20.6	Polonya	20.9
Türkiye	19.6	Rusya	20.6	Türkiye	20.6	Filipinler	20.0
Güney Afrika	18.6	Brezilya	20.4	Macaristan	20.4	Türkiye	19.8
Peru	18.3	Malezya	19.6	Güney Afrika	19.8	Güney Afrika	19.6
Mısır	18.2	Arjantin	18.6	Filipinler	19.6	Brezilya	19.5
Brezilya	18.0	Pakistan	18.4	Arjantin	18.8	Arjantin	18.2
Arjantin	17.6	Türkiye	18.4	Mısır	16.2	Mısır	17.9
Pakistan	16.3	Filipinler	17.9	Pakistan	14.7	Pakistan	16.0

Kaynak: IMF-WEO (Nisan 2015) veritabanı, Total Investment, percentage of GDP.

Tablo 5
Yatırım/GSYİH, Ülke Grupları ve Türkiye

Yatırım / GSYİH	2002-07	2008-09		2010-13		2002-13	
Üst-Orta-Gelir	27.1	Üst-Orta-Gelir	29.9	Üst-Orta-Gelir	30.9	Üst-Orta-Gelir	28.8
Orta Gelir	26.3	Orta Gelir	29.2	Orta Gelir	29.8	Orta Gelir	27.9
Örneklem (TC hariç)	24.3	Alt-Orta-Gelir	26.8	Alt-Orta-Gelir	26.5	Örneklem (TC hariç)	25.3
Alt-Orta-Gelir	23.8	Örneklem (TC hariç)	26.4	Örneklem (TC hariç)	26.3	Alt-Orta-Gelir	25.2
Üst-Gelir	22.2	Alt-Gelir	23.2	Alt-Gelir	24.7	Alt-Gelir	22.7
Alt-Gelir	21.1	Üst-Gelir	21.0	Türkiye	20.3	Üst-Gelir	21.3
Türkiye	19.8	Türkiye	18.4	Üst-Gelir	20.2	Türkiye	19.7

Kaynak: Word Bank- World Development Indicators veritabanı, Gross Fixed capital formation (% of GDP); IMF-WEO (Nisan 2015) veritabanı, Total Investment, percentage of GDP.

Tablo 6
Kamu Borcu

Kamu Borcu	2002-07	2008-09		2010-14		2002-14	
Şili	9.0	Şili	5.4	Şili	11.7	Şili	9.5
Belarus	11.8	Rusya	9.3	Rusya	13.5	Rusya	16.5
Romanya	19.2	Romanya	18.4	Peru	22.1	Romanya	25.6
Rusya	21.3	Ekvador	19.3	Ekvador	22.6	Belarus	27.6
Kore	24.4	Belarus	28.1	Endonezya	24.1	Kore	28.5
Güney Afrika	32.3	Güney Afrika	28.1	Kore	32.9	Ekvador	29.2
Çin	35.0	Peru	28.2	Bangladeş	34.9	Peru	31.8
Ekvador	38.0	Endonezya	28.4	Kolombiya	35.7	Güney Afrika	34.8
Vietnam	38.2	Kore	29.6	Romanya	36.2	Endonezya	35.2
Kolombiya	38.3	Kolombiya	33.5	Türkiye	37.4	Çin	36.0
Meksika	40.6	Çin	33.7	Çin	38.2	Kolombiya	36.6
Peru	41.2	Bangladeş	40.1	Belarus	40.0	Bangladeş	39.1
Bangladeş	42.9	Tayland	41.2	Arjantin	40.2	Meksika	42.7
Malezya	43.2	Türkiye	43.0	Güney Afrika	40.3	Vietnam	43.8
Polonya	45.6	Vietnam	43.2	Filipinler	40.4	Tayland	45.2
Endonezya	46.7	Meksika	43.4	Tayland	44.6	Türkiye	47.2
Tayland	47.2	Filipinler	44.3	Meksika	45.0	Malezya	48.6
Türkiye	56.7	Malezya	47.0	Vietnam	50.9	Polonya	49.1
Filipinler	58.7	Fas	47.2	Polonya	53.5	Filipinler	49.4
Macaristan	60.5	Arjantin	47.3	Malezya	55.7	Fas	58.2
Pakistan	61.5	Polonya	48.6	Fas	58.2	Pakistan	61.5
Fas	62.0	Pakistan	58.5	Pakistan	62.7	Arjantin	64.8
Brezilya	70.1	Brezilya	63.5	Brezilya	63.0	Brezilya	66.4
Hindistan	80.4	Mısır	71.6	Hindistan	66.7	Macaristan	69.8
Arjantin	91.1	Hindistan	73.5	Macaristan	78.9	Hindistan	74.1
Mısır	94.6	Macaristan	75.0	Mısır	81.6	Mısır	86.1

Kaynak: IMF-WEO (Nisan 2015) veritabanı, General Government Debt, gross, percentage of GDP.

Tablo 7
Dış Borç/Milli Gelir

Dış Borç/ Milli Gelir	2002-07	2008-09		2010-13		2002-13	
Çin	12.2	Çin	8.6	Çin	9.5	Çin	10.7
Hindistan	17.5	Brezilya	17.0	Mısır	16.1	Hindistan	18.5
Meksika	21.0	Hindistan	18.8	Brezilya	18.8	Meksika	24.0
Belarus	21.2	Mısır	19.3	Hindistan	20.0	Brezilya	24.4
Güney Afrika	23.7	Meksika	21.0	Filipinler	21.2	Üst-Orta Gelir Grubu	24.6
Üst-Orta Gelir Grubu	27.6	Kolombiya	21.7	Üst-Orta Gelir Grubu	21.4	Mısır	24.8
Orta Gelir Grubu	29.4	Üst-Orta Gelir Grubu	21.8	Bangladeş	21.5	Orta Gelir Grubu	25.9
Kolombiya	29.8	Orta Gelir Grubu	22.8	Ekvador	21.9	Kolombiya	26.4
Brezilya	30.7	Ekvador	23.9	Orta Gelir Grubu	22.4	Bangladeş	27.2
Bangladeş	31.4	Filipinler	25.7	Kolombiya	23.8	Güney Afrika	28.1
Mısır	32.5	Bangladeş	25.9	Arjantin	24.0	Alt-Orta Gelir Grubu	30.3
Fas	32.9	Fas	25.9	Alt-Orta Gelir Grubu	25.6	Pakistan	31.8
Vietnam	34.0	Alt-Orta Gelir Grubu	26.5	Pakistan	27.7	Fas	32.2
Alt-Orta Gelir Grubu	34.8	Güney Afrika	28.0	Endonezya	28.8	Ekvador	34.9
Pakistan	34.9	Tayland	28.6	Peru	28.8	Belarus	34.9
Tayland	37.5	Vietnam	30.1	Meksika	29.9	Tayland	35.4
Romanya	42.1	Peru	30.5	Fas	34.3	Vietnam	35.4
Türkiye	43.7	Pakistan	30.6	Güney Afrika	34.7	Filipinler	35.7
Peru	45.2	Arjantin	32.7	Tayland	35.8	Peru	37.3
Ekvador	47.1	Endonezya	33.3	Vietnam	40.3	Endonezya	41.5
Malezya	47.9	Belarus	35.5	Türkiye	43.0	Türkiye	43.3
Filipinler	48.7	Türkiye	42.9	Belarus	55.3	Arjantin	52.7
Endonezya	52.7	Malezya	54.0	Malezya	61.5	Malezya	53.4
Arjantin	78.5	Romanya	62.8	Romanya	75.1	Romanya	56.5
Macaristan	95.1	Macaristan	176.3	Macaristan	170.1	Macaristan	130.3

Not: "International Debt Statistics" veritabanında Rusya, Kore, Polonya ve Şili ile ilgili dış borcun milli gelire yüzdesi verisi yoktur.

Kaynak: International Debt Statistics veritabanı, External Debt stocks, percentage of GNI

Tablo 8
Rezervler/GSYİH

Rezervler/ GSYİH	2002-07	2008-09		2010-14		2002-14	
Malezya	46.2	Tayland	45.7	Tayland	46.2	Malezya	44.2
Çin	32.4	Çin	45.1	Malezya	42.2	Tayland	38.9
Tayland	30.7	Malezya	43.3	Çin	41.9	Çin	38.0
Fas	28.7	Rusya	29.5	Macaristan	34.0	Macaristan	24.9
Rusya	23.3	Macaristan	27.8	Peru	30.2	Fas	24.6
Kore	23.2	Peru	25.7	Filipinler	28.2	Kore	24.5
Mısır	20.0	Fas	25.0	Kore	26.0	Peru	24.5
Peru	19.3	Kore	25.0	Rusya	23.7	Rusya	24.4
Romanya	18.6	Filipinler	21.2	Romanya	23.3	Filipinler	21.9
Hindistan	17.0	Romanya	21.0	Fas	19.5	Romanya	20.7
Filipinler	16.9	Hindistan	19.9	Polonya	18.9	Hindistan	16.7
Macaristan	16.4	Mısır	18.5	Şili	15.2	Polonya	16.0
Şili	15.8	Polonya	14.3	Hindistan	15.1	Şili	15.2
Polonya	14.2	Şili	13.8	Brezilya	14.4	Mısır	14.8
Endonezya	12.3	Brezilya	12.8	Meksika	13.2	Endonezya	11.7
Arjantin	11.1	Arjantin	11.7	Türkiye	12.2	Brezilya	11.4
Türkiye	10.9	Güney Afrika	11.3	Endonezya	11.8	Türkiye	11.4
Kolombiya	10.6	Türkiye	10.6	Güney Afrika	11.3	Kolombiya	10.4
Pakistan	9.7	Kolombiya	10.1	Kolombiya	10.4	Meksika	10.3
Brezilya	8.4	Endonezya	10.0	Bangladeş	9.3	Arjantin	9.6
Meksika	8.0	Meksika	9.9	Belarus	7.5	Güney Afrika	9.2
Güney Afrika	6.8	Bangladeş	7.6	Mısır	7.1	Pakistan	7.4
Bangladeş	4.4	Belarus	7.2	Arjantin	7.0	Bangladeş	6.8
Belarus	4.4	Pakistan	5.5	Pakistan	5.3	Belarus	6.0
Ekvador	3.6	Ekvador	5.4	Ekvador	2.5	Ekvador	3.5

Not: IFS veritabanında Vietnam ile ilgili Resmi Rezerv varlıkları verisi yoktur.

Kaynak: IMF-IFS veritabanı, Official Reserve Assets, US dollars; IMF-WEO (Nisan 2015) veritabanı, GDP, current prices, US dollar; yazarların hesaplamaları.

Tablo 9
Rezervler/Dış Borç

Rezervler/ Dış Borç	2002-07	2008-09		2010-13		2002-13	
Çin	273.8	Çin	528.4	Çin	461.4	Çin	378.8
Malezya	101.5	Tayland	165.5	Üst-Orta Gelir Grubu	140.9	Tayland	119.2
Hindistan	99.4	Üst-Orta Gelir Grubu	134.3	Tayland	139.5	Üst-Orta Gelir Grubu	108.5
Fas	92.8	Orta Gelir Grubu	116.4	Orta Gelir Grubu	117.9	Orta Gelir Grubu	94.0
Tayland	90.2	Hindistan	106.2	Filipinler	111.5	Hindistan	93.1
Üst-Orta Gelir Grubu	78.2	Fas	99.0	Peru	108.7	Malezya	89.5
Orta Gelir Grubu	70.6	Mısır	94.0	Brezilya	81.5	Fas	83.2
Mısır	62.4	Peru	86.4	Hindistan	77.0	Peru	74.8
Vietnam	54.9	Malezya	82.5	Malezya	75.0	Mısır	63.0
Alt-Orta Gelir Grubu	50.9	Brezilya	78.8	Fas	60.9	Filipinler	62.6
Peru	48.4	Vietnam	70.0	Alt-Orta Gelir Grubu	53.8	Brezilya	57.6
Romanya	44.9	Alt-Orta Gelir Grubu	66.6	Mısır	48.5	Alt-Orta Gelir Grubu	54.5
Meksika	39.2	Filipinler	63.3	Bangladeş	45.3	Vietnam	50.4
Kolombiya	37.9	Kolombiya	48.7	Endonezya	44.2	Meksika	42.2
Brezilya	34.7	Meksika	47.7	Kolombiya	44.1	Kolombiya	41.8
Güney Afrika	31.1	Güney Afrika	43.3	Meksika	44.0	Romanya	39.4
Filipinler	29.7	Arjantin	36.3	Vietnam	34.0	Endonezya	34.2
Pakistan	29.1	Romanya	35.0	Güney Afrika	33.7	Güney Afrika	34.0
Endonezya	27.8	Endonezya	33.4	Romanya	33.3	Bangladeş	28.8
Türkiye	25.7	Bangladeş	33.1	Arjantin	31.1	Türkiye	26.2
Belarus	20.0	Türkiye	25.0	Türkiye	27.7	Arjantin	25.7
Macaristan	19.6	Ekvador	22.6	Macaristan	22.4	Pakistan	23.4
Arjantin	18.6	Belarus	19.8	Pakistan	17.9	Macaristan	20.0
Bangladeş	16.4	Pakistan	17.3	Belarus	14.9	Belarus	18.3
Ekvador	8.3	Macaristan	16.8	Ekvador	10.6	Ekvador	11.4

Not: "International Debt Statistics" veritabanında Rusya, Kore, Polonya ve Şili ile ilgili "Toplam rezervlerin toplam dış borçlara yüzdesi" verisi yoktur.

Kaynak: International Debt Statistics veritabanı, Total reserves (% of total external debt).

Tablo 10
Kısa Vadeli Dış Borç/Rezervler

Kısa-vadeli Dış Borç / Rezervler	2002-07	2008-09		2010-13		2002-13	
Fas	7.8	Mısır	7.8	Filipinler	10.8	Fas	12.1
Hindistan	8.4	Fas	8.3	Peru	12.6	Mısır	13.4
Mısır	10.1	Çin	9.7	Brezilya	13.2	Pakistan	14.4
Pakistan	12.5	Pakistan	13.0	Çin	14.4	Çin	15.5
Çin	18.1	Filipinler	13.9	Pakistan	17.9	Hindistan	15.9
Malezya	19.5	Peru	15.9	Fas	20.5	Peru	17.9
Peru	22.1	Hindistan	16.7	Mısır	21.1	Filipinler	20.8
Vietnam	22.7	Üst-Orta Gelir Grubu	17.7	Üst-Orta Gelir Grubu	21.1	Orta Gelir Grubu	24.1
Alt-Orta Gelir Grubu	23.6	Brezilya	17.8	Bangladeş	22.1	Üst-Orta Gelir Grubu	24.2
Tayland	26.3	Orta Gelir Grubu	18.1	Orta Gelir Grubu	22.1	Bangladeş	24.9
Bangladeş	26.6	Kolombiya	19.9	Ekvador	24.5	Alt-Orta Gelir Grubu	25.0
Orta Gelir Grubu	27.4	Alt-Orta Gelir Grubu	20.3	Hindistan	26.8	Tayland	27.1
Üst-Orta Gelir Grubu	28.4	Tayland	21.2	Kolombiya	29.3	Brezilya	28.2
Filipinler	29.8	Vietnam	24.7	Alt-Orta Gelir Grubu	29.3	Kolombiya	29.8
Kolombiya	33.5	Bangladeş	25.7	Tayland	31.1	Vietnam	32.9
Meksika	35.6	Meksika	29.5	Endonezya	39.0	Malezya	37.0
Romanya	39.0	Ekvador	37.1	Güney Afrika	50.4	Meksika	40.0
Brezilya	41.6	Endonezya	38.0	Meksika	52.0	Endonezya	41.2
Endonezya	43.8	Arjantin	42.2	Vietnam	52.2	Romanya	48.5
Türkiye	67.3	Malezya	43.6	Arjantin	55.5	Güney Afrika	69.3
Güney Afrika	83.6	Romanya	61.3	Romanya	56.2	Türkiye	75.5
Macaristan	93.7	Güney Afrika	64.2	Macaristan	59.5	Ekvador	76.3
Arjantin	114.5	Türkiye	68.3	Malezya	60.0	Macaristan	79.0
Ekvador	123.9	Macaristan	74.0	Türkiye	91.5	Arjantin	82.8
Belarus	275.2	Belarus	203.8	Belarus	188.8	Belarus	234.5

Nor: "International Debt Statistics" veritabanında Rusya, Kore, Polonya ve Şili ile ilgili kısa vadeli dış borcun toplam rezerv oranı verisi yoktur.

Kaynak: International Debt Statistics veritabanı, Short-term debt (% of total reserves)

Tablo 11
Cari Denge

Cari Denge	2002-07	2008-09		2010-14		2002-14	
Malezya	12.9	Malezya	16.3	Malezya	7.4	Malezya	11.3
Rusya	8.8	Çin	7.0	Kore	4.2	Rusya	6.2
Çin	5.5	Rusya	5.2	Rusya	3.6	Çin	4.5
Arjantin	3.5	Tayland	4.5	Filipinler	3.5	Filipinler	2.9
Filipinler	2.5	Filipinler	2.5	Vietnam	2.7	Kore	2.6
Mısır	2.4	Kore	2.0	Çin	2.5	Tayland	2.3
Endonezya	2.2	Bangladeş	1.8	Macaristan	2.3	Arjantin	1.6
Fas	2.1	Arjantin	1.7	Tayland	1.7	Endonezya	0.5
Tayland	2.0	Ekvador	1.7	Bangladeş	0.2	Bangladeş	0.5
Şili	1.8	Endonezya	0.9	Arjantin	-0.6	Şili	0.1
Kore	1.5	Şili	-0.6	Ekvador	-0.9	Mısır	0.1
Brezilya	0.7	Mısır	-0.9	Pakistan	-1.3	Ekvador	0.0
Peru	0.5	Meksika	-1.4	Meksika	-1.5	Brezilya	-1.0
Bangladeş	0.3	Brezilya	-1.6	Endonezya	-1.6	Peru	-1.3
Ekvador	0.3	Peru	-2.4	Şili	-1.6	Meksika	-1.3
Pakistan	0.1	Kolombiya	-2.5	Mısır	-2.3	Pakistan	-1.5
Hindistan	-0.1	Hindistan	-2.5	Brezilya	-2.7	Hindistan	-1.6
Meksika	-1.2	Türkiye	-3.7	Romanya	-3.0	Vietnam	-1.9
Kolombiya	-1.7	Macaristan	-4.0	Hindistan	-3.0	Kolombiya	-2.5
Güney Afrika	-2.6	Güney Afrika	-4.1	Peru	-3.1	Fas	-2.6
Belarus	-3.2	Polonya	-5.3	Polonya	-3.3	Macaristan	-3.2
Vietnam	-3.4	Fas	-5.3	Kolombiya	-3.6	Güney Afrika	-3.4
Türkiye	-3.8	Pakistan	-6.8	Güney Afrika	-4.0	Polonya	-3.9
Polonya	-3.9	Romanya	-8.0	Fas	-7.1	Türkiye	-5.1
Macaristan	-7.4	Vietnam	-8.7	Türkiye	-7.1	Romanya	-6.0
Romanya	-7.8	Belarus	-10.4	Belarus	-8.6	Belarus	-6.4

Kaynak: IMF-WEO (Nisan 2015) veritabanı, Current Account Balance,percentage of GDP.

Tablo 12
Doğrudan Yabancı Yatırımlar/GSYİH

Doğrudan Yabancı Yatırımlar/GSYİH	2002-07		2008-09		2010-13/14		2002-13/14	
	Romanya	5.8	Vietnam	8.1	Peru	5.1	Vietnam	5.2
Vietnam	4.3	Peru	5.0	Vietnam	4.9	Peru	4.3	
Mısır	4.3	Romanya	4.7	Belarus	3.2	Romanya	4.3	
Şili	4.2	Mısır	4.0	Şili	2.8	Şili	3.6	
Peru	3.5	Şili	3.6	Çin	2.6	Mısır	3.3	
Tayland	3.5	Belarus	3.6	Brezilya	2.5	Çin	2.9	
Çin	3.5	Güney Afrika	3.1	Kolombiya	2.4	Belarus	2.6	
Polonya	3.0	Kolombiya	2.7	Fas	2.1	Kolombiya	2.5	
Fas	2.7	Pakistan	2.2	Romanya	1.7	Polonya	2.4	
Kolombiya	2.6	Çin	2.1	Polonya	1.7	Fas	2.4	
Macaristan	2.6	Fas	2.0	Arjantin	1.6	Tayland	2.0	
Meksika	2.3	Polonya	1.9	Macaristan	1.4	Macaristan	1.9	
Pakistan	1.8	Brezilya	1.8	Endonezya	1.4	Brezilya	1.8	
Belarus	1.8	Türkiye	1.7	Türkiye	1.1	Meksika	1.7	
Türkiye	1.6	Hindistan	1.7	Meksika	1.1	Arjantin	1.6	
Ekvador	1.6	Meksika	1.6	Hindistan	1.1	Pakistan	1.5	
Arjantin	1.6	Arjantin	1.5	Mısır	1.0	Türkiye	1.5	
Brezilya	1.4	Ekvador	1.1	Bangladeş	0.9	Ekvador	1.2	
Filipinler	0.9	Tayland	0.9	Pakistan	0.6	Hindistan	0.9	
Bangladeş	0.7	Macaristan	0.9	Ekvador	0.6	Güney Afrika	0.9	
Malezya	0.6	Bangladeş	0.9	Güney Afrika	0.5	Bangladeş	0.8	
Hindistan	0.6	Endonezya	0.5	Tayland	0.4	Endonezya	0.7	
Güney Afrika	0.4	Filipinler	0.4	Filipinler	-0.3	Filipinler	0.4	
Endonezya	0.3	Rusya	0.3	Rusya	-0.8	Rusya	-0.2	
Rusya	0.2	Kore	-1.3	Malezya	-1.4	Malezya	-0.7	
Kore	-0.3	Malezya	-3.3	Kore	-1.6	Kore	-1.0	

Kaynak: IMF-IFS veritabanı, Foreign Direct Investment; IMF-WEO (2015) veritabanı, GDP, current prices, US dollar; yazarların hesaplamaları.

Tablo 13
Portföy Yatırımları/GSYİH

Portföy Yatırımları / GSYİH	2002-07	2008-09		2010-13/14		2002-13/14	
Şili	-4.6	Şili	-5.7	Rusya	-0.5	Şili	-2.8
Arjantin	-1.5	Malezya	-5.3	Ekvador	-0.5	Ekvador	-0.9
Ekvador	-0.6	Macaristan	-2.9	Mısır	-0.2	Arjantin	-0.7
Kolombiya	-0.5	Mısır	-2.5	Bangladeş	-0.2	Mısır	-0.5
Kore	-0.3	Ekvador	-2.3	Pakistan	0.0	Rusya	-0.4
Çin	-0.2	Tayland	-1.4	Fas	0.0	Bangladeş	0.0
Mısır	0.0	Arjantin	-1.4	Çin	0.5	Fas	0.0
Belarus	0.0	Rusya	-1.1	Kore	0.5	Pakistan	0.2
Bangladeş	0.0	Peru	-0.8	Arjantin	0.6	Çin	0.2
Rusya	0.1	Meksika	-0.6	Belarus	0.6	Belarus	0.2
Meksika	0.1	Güney Afrika	-0.5	Şili	0.7	Tayland	0.3
Fas	0.1	Filipinler	-0.4	Filipinler	1.0	Kolombiya	0.4
Romanya	0.4	Vietnam	-0.3	Tayland	1.0	Kore	0.5
Pakistan	0.4	Türkiye	-0.3	Hindistan	1.1	Romanya	0.9
Tayland	0.5	Pakistan	-0.3	Endonezya	1.1	Filipinler	1.0
Brezilya	0.7	Fas	-0.1	Vietnam	1.3	Hindistan	1.0
Endonezya	1.1	Bangladeş	-0.1	Brezilya	1.4	Brezilya	1.1
Türkiye	1.2	Belarus	0.0	Peru	1.7	Peru	1.1
Polonya	1.3	Hindistan	0.0	Kolombiya	1.7	Malezya	1.1
Peru	1.3	Romanya	0.1	Güney Afrika	1.8	Endonezya	1.1
Hindistan	1.3	Kolombiya	0.2	Romanya	2.1	Meksika	1.5
Malezya	1.4	Çin	0.6	Macaristan	2.7	Türkiye	1.7
Filipinler	1.4	Endonezya	1.1	Türkiye	3.1	Vietnam	1.8
Güney Afrika	2.6	Polonya	1.5	Polonya	3.3	Güney Afrika	1.8
Macaristan	3.4	Brezilya	1.5	Malezya	3.8	Polonya	2.0
Vietnam	3.8	Kore	2.6	Meksika	4.2	Macaristan	2.1

Kaynak: IMF-IFS veritabanı, Portfolio Investment; IMF-WEO (2015) veritabanı, GDP, current prices, US dollar; yazarların hesaplamaları.

Tablo 14
Diğer Yatırımlar/GSYİH

Diğer Yatırımlar/ GSYİH	2002-07	2008-09		2010-13/14		2002-13/14	
		Malezya	-5.7	Malezya	-4.4	Macaristan	-6.5
Mısır	-4.6	Rusya	-4.1	Malezya	-3.3	Mısır	-2.4
Tayland	-3.2	Arjantin	-2.0	Vietnam	-2.4	Arjantin	-1.7
Filipinler	-2.3	Ekvador	-1.5	Kore	-1.8	Endonezya	-1.1
Peru	-1.8	Endonezya	-1.4	Rusya	-1.8	Rusya	-1.0
Endonezya	-1.7	Kore	-1.1	Arjantin	-1.6	Filipinler	-0.9
Arjantin	-1.7	Bangladeş	-0.6	Meksika	-0.6	Tayland	-0.9
Fas	-1.1	Çin	-0.5	Romanya	-0.6	Peru	-0.6
Ekvador	-1.0	Brezilya	-0.4	Bangladeş	-0.5	Ekvador	-0.5
Brezilya	-0.8	Filipinler	-0.2	Şili	-0.4	Brezilya	-0.5
Şili	-0.5	Kolombiya	0.4	Mısır	-0.3	Bangladeş	-0.4
Pakistan	-0.4	Peru	0.8	Çin	-0.2	Kore	-0.4
Meksika	-0.3	Meksika	1.0	Brezilya	-0.2	Meksika	-0.2
Bangladeş	-0.3	Hindistan	1.1	Pakistan	-0.1	Çin	-0.2
Çin	0.0	Mısır	1.2	Endonezya	0.1	Pakistan	0.3
Güney Afrika	0.2	Vietnam	1.8	Polonya	0.5	Şili	0.3
Kolombiya	0.2	Türkiye	1.8	Filipinler	0.6	Kolombiya	0.4
Polonya	0.7	Tayland	2.2	Peru	0.6	Vietnam	0.7
Rusya	0.8	Güney Afrika	2.6	Kolombiya	0.7	Güney Afrika	1.0
Kore	1.1	Fas	3.0	Ekvador	0.8	Polonya	1.3
Hindistan	1.9	Pakistan	3.1	Tayland	1.1	Macaristan	1.4
Türkiye	2.4	Romanya	4.1	Güney Afrika	1.4	Fas	1.4
Vietnam	2.4	Şili	4.3	Hindistan	1.7	Hindistan	1.7
Macaristan	2.8	Polonya	4.6	Türkiye	3.5	Türkiye	2.7
Belarus	2.8	Belarus	8.1	Fas	4.5	Romanya	3.8
Romanya	6.6	Macaristan	12.8	Belarus	4.6	Belarus	4.3

Kaynak: IMF-IFS veritabanı, Other Investment; IMF-WEO (2015) veritabanı, GDP, current prices, US dollar; yazarların hesaplamaları.

Tablo 15
Makroekonomik Performans Endeksleri ve Ağırlıklandırmalar

Endeks/Ağırlıklandırma	Enflasyon	İşsizlik	Büyüme	Cari Hesap /GSYİH
Dar Çekirdek	1/3	1/3	1/3	-
Genişletilmiş Çekirdek	1/4	1/4	1/4	1/4
Keynezyen	1/5	2/5	2/5	-
Boratav-Heterodoks	-	1/3	1/3	1/3

Tablo 16
Dar Çekirdek Endeks

Dar Çekirdek	2002-07		2008-09		2010-14		2002-14
Çin	0.21	Çin	0.19	Çin	0.17	Çin	0.19
Tayland	0.17	Tayland	0.10	Tayland	0.16	Tayland	0.15
Malezya	0.15	Belarus	0.10	Malezya	0.15	Malezya	0.14
Hindistan	0.14	Malezya	0.09	Kore	0.12	Hindistan	0.12
Kore	0.13	Kore	0.08	Hindistan	0.11	Kore	0.12
Bangladeş	0.10	Bangladeş	0.08	Vietnam	0.10	Bangladeş	0.10
Vietnam	0.10	Hindistan	0.08	Ekvador	0.10	Vietnam	0.09
Meksika	0.09	Fas	0.06	Bangladeş	0.09	Belarus	0.08
Belarus	0.09	Peru	0.05	Filipinler	0.09	Meksika	0.07
Peru	0.06	Endonezya	0.04	Peru	0.08	Peru	0.07
Pakistan	0.06	Polonya	0.04	Meksika	0.08	Ekvador	0.05
Macaristan	0.04	Vietnam	0.04	Şili	0.07	Filipinler	0.05
Şili	0.04	Ekvador	0.03	Endonezya	0.07	Şili	0.05
Romanya	0.03	Filipinler	0.01	Brezilya	0.05	Fas	0.04
Rusya	0.03	Brezilya	0.01	Belarus	0.04	Endonezya	0.03
Fas	0.03	Romanya	0.01	Fas	0.04	Pakistan	0.03
Filipinler	0.02	Meksika	0.01	Rusya	0.03	Romanya	0.02
Ekvador	0.02	Şili	-0.01	Kolombiya	0.02	Rusya	0.01
Endonezya	-0.01	Pakistan	-0.02	Romanya	0.02	Brezilya	0.01
Mısır	-0.01	Arjantin	-0.02	Polonya	0.02	Macaristan	0.00
Türkiye	-0.02	Mısır	-0.04	Pakistan	0.01	Kolombiya	-0.01
Brezilya	-0.03	Kolombiya	-0.04	Türkiye	0.01	Polonya	-0.02
Kolombiya	-0.04	Macaristan	-0.07	Arjantin	-0.02	Türkiye	-0.02
Polonya	-0.07	Rusya	-0.07	Macaristan	-0.02	Mısır	-0.04
Arjantin	-0.11	Türkiye	-0.13	Mısır	-0.08	Arjantin	-0.06

Kaynak: IMF-IFS veritabanı, yazarların hesaplamaları.

Tablo 17
Genişletilmiş Çekirdek Endeks

Genişletilmiş Çekirdek	2002-07		2008-09		2010-14		2002-14
Malezya	0.33	Çin	0.31	Malezya	0.29	Malezya	0.31
Çin	0.31	Malezya	0.31	Çin	0.26	Çin	0.29
Tayland	0.26	Tayland	0.23	Tayland	0.25	Tayland	0.25
Kore	0.23	Kore	0.20	Kore	0.24	Kore	0.23
Hindistan	0.22	Bangladeş	0.19	Filipinler	0.21	Hindistan	0.20
Rusya	0.21	Hindistan	0.16	Vietnam	0.21	Bangladeş	0.19
Bangladeş	0.20	Endonezya	0.16	Bangladeş	0.19	Rusya	0.17
Meksika	0.18	Ekvador	0.15	Ekvador	0.18	Filipinler	0.17
Peru	0.17	Filipinler	0.15	Hindistan	0.17	Vietnam	0.17
Şili	0.16	Peru	0.14	Rusya	0.16	Meksika	0.16
Vietnam	0.16	Fas	0.12	Meksika	0.16	Peru	0.16
Pakistan	0.16	Belarus	0.11	Şili	0.16	Ekvador	0.15
Belarus	0.16	Arjantin	0.11	Endonezya	0.16	Şili	0.15
Filipinler	0.15	Brezilya	0.11	Peru	0.16	Endonezya	0.14
Fas	0.15	Meksika	0.11	Brezilya	0.13	Pakistan	0.13
Ekvador	0.13	Polonya	0.11	Macaristan	0.12	Belarus	0.13
Mısır	0.13	Şili	0.11	Pakistan	0.12	Fas	0.12
Endonezya	0.13	Rusya	0.10	Romanya	0.11	Brezilya	0.11
Brezilya	0.10	Mısır	0.08	Kolombiya	0.11	Macaristan	0.09
Macaristan	0.09	Vietnam	0.08	Polonya	0.10	Mısır	0.09
Romanya	0.08	Kolombiya	0.07	Arjantin	0.10	Romanya	0.09
Kolombiya	0.08	Romanya	0.06	Fas	0.09	Kolombiya	0.09
Türkiye	0.07	Pakistan	0.05	Belarus	0.08	Arjantin	0.09
Arjantin	0.06	Macaristan	0.03	Türkiye	0.07	Polonya	0.07
Polonya	0.03	Türkiye	-0.01	Mısır	0.04	Türkiye	0.06

Kaynak: IMF-IFS veritabanı, yazarların hesaplamaları.

Tablo 18
Keynezyen Endeks

Keynezyen	2002-07		2008-09		2010-14		2002-14
Çin	0.27	Çin	0.24	Çin	0.22	Çin	0.25
Tayland	0.22	Belarus	0.19	Tayland	0.21	Tayland	0.20
Hindistan	0.20	Hindistan	0.15	Malezya	0.20	Hindistan	0.19
Belarus	0.20	Bangladeş	0.14	Hindistan	0.18	Malezya	0.19
Malezya	0.19	Tayland	0.14	Vietnam	0.17	Belarus	0.17
Kore	0.18	Malezya	0.13	Kore	0.16	Kore	0.16
Bangladeş	0.16	Kore	0.13	Bangladeş	0.15	Bangladeş	0.16
Vietnam	0.16	Vietnam	0.12	Ekvador	0.14	Vietnam	0.16
Meksika	0.14	Endonezya	0.09	Belarus	0.14	Meksika	0.12
Pakistan	0.11	Peru	0.09	Filipinler	0.13	Peru	0.10
Rusya	0.10	Fas	0.08	Peru	0.12	Ekvador	0.09
Peru	0.10	Polonya	0.07	Endonezya	0.12	Pakistan	0.09
Romanya	0.09	Ekvador	0.07	Meksika	0.12	Filipinler	0.08
Macaristan	0.09	Filipinler	0.05	Şili	0.11	Endonezya	0.08
Şili	0.08	Pakistan	0.05	Brezilya	0.09	Şili	0.08
Filipinler	0.05	Romanya	0.05	Rusya	0.07	Rusya	0.07
Türkiye	0.05	Brezilya	0.04	Pakistan	0.07	Romanya	0.07
Ekvador	0.05	Meksika	0.04	Fas	0.06	Fas	0.06
Fas	0.05	Mısır	0.04	Türkiye	0.05	Brezilya	0.05
Endonezya	0.04	Arjantin	0.01	Arjantin	0.05	Macaristan	0.03
Mısır	0.03	Şili	0.01	Romanya	0.05	Türkiye	0.03
Brezilya	0.01	Kolombiya	-0.02	Kolombiya	0.05	Kolombiya	0.01
Kolombiya	-0.01	Rusya	-0.03	Polonya	0.04	Mısır	0.00
Arjantin	-0.06	Macaristan	-0.05	Macaristan	0.00	Arjantin	0.00
Polonya	-0.07	Türkiye	-0.11	Mısır	-0.04	Polonya	0.00

Kaynak: IMF-IFS veritabanı, yazarların hesaplamaları.

Tablo 19
Boratav-Heterodoks Endeks

Boratav-Heterodoks	2002-07		2008-09		2010-14		2002-14
Malezya	0.47	Malezya	0.45	Malezya	0.42	Malezya	0.44
Çin	0.45	Çin	0.44	Çin	0.39	Çin	0.42
Rusya	0.38	Tayland	0.33	Vietnam	0.36	Tayland	0.37
Tayland	0.38	Bangladeş	0.33	Tayland	0.36	Kore	0.34
Belarus	0.36	Hindistan	0.30	Kore	0.35	Hindistan	0.33
Hindistan	0.35	Kore	0.30	Bangladeş	0.33	Bangladeş	0.33
Kore	0.34	Endonezya	0.28	Filipinler	0.32	Rusya	0.32
Bangladeş	0.33	Ekvador	0.26	Hindistan	0.32	Vietnam	0.31
Vietnam	0.29	Filipinler	0.26	Rusya	0.29	Belarus	0.30
Meksika	0.28	Belarus	0.26	Ekvador	0.29	Filipinler	0.28
Pakistan	0.28	Mısır	0.24	Endonezya	0.27	Endonezya	0.26
Şili	0.26	Rusya	0.24	Meksika	0.26	Meksika	0.26
Peru	0.26	Peru	0.22	Şili	0.25	Pakistan	0.25
Endonezya	0.25	Arjantin	0.22	Arjantin	0.25	Ekvador	0.25
Filipinler	0.25	Vietnam	0.22	Belarus	0.25	Peru	0.25
Mısır	0.24	Brezilya	0.20	Pakistan	0.25	Şili	0.24
Fas	0.23	Meksika	0.20	Peru	0.24	Arjantin	0.22
Ekvador	0.22	Pakistan	0.19	Brezilya	0.24	Brezilya	0.22
Türkiye	0.22	Polonya	0.18	Macaristan	0.19	Mısır	0.20
Arjantin	0.20	Fas	0.18	Romanya	0.19	Fas	0.19
Brezilya	0.20	Şili	0.18	Kolombiya	0.18	Romanya	0.19
Romanya	0.20	Kolombiya	0.14	Polonya	0.17	Türkiye	0.17
Macaristan	0.18	Romanya	0.14	Türkiye	0.16	Macaristan	0.17
Kolombiya	0.16	Macaristan	0.09	Fas	0.15	Kolombiya	0.16
Polonya	0.07	Türkiye	0.07	Mısır	0.14	Polonya	0.13

Kaynak: IMF-IFS veritabanı, yazarların hesaplamaları.

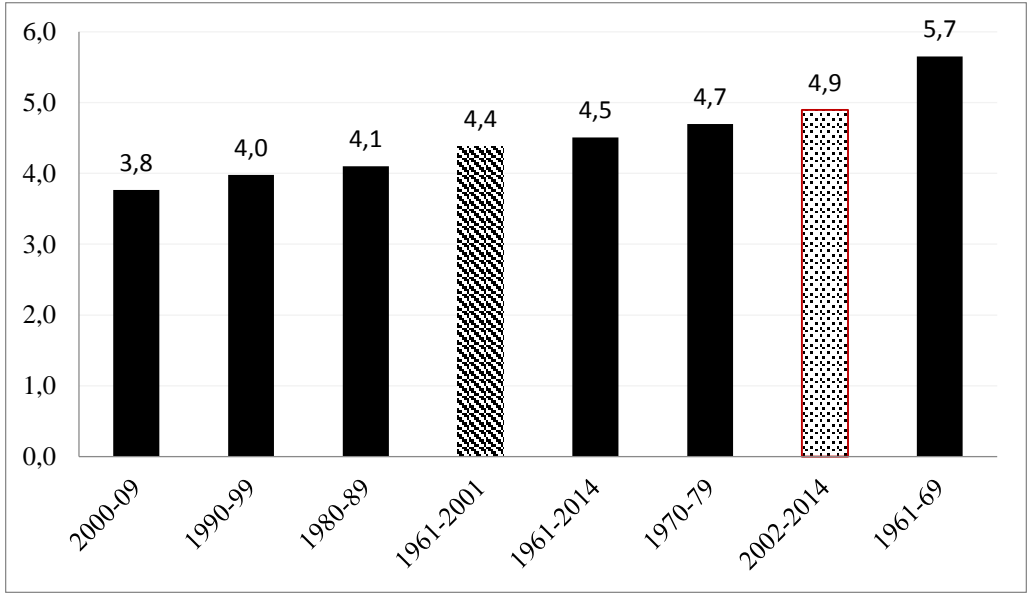
Tablo 20

Türkiye'nin Makroekonomik Performans Endekslerine ve Dönemlere Göre Sıralaması (25 ülke arasında¹⁹).

Endeks/Sıralama	2002-07	2008-09	2010-14	2002-14
Dar Çekirdek	21	25	22	23
Genişletilmiş Çekirdek	23	25	24	25
Keynezyen	17	25	19	21
Boratav-Heterodoks	19	25	23	22

Grafik 1

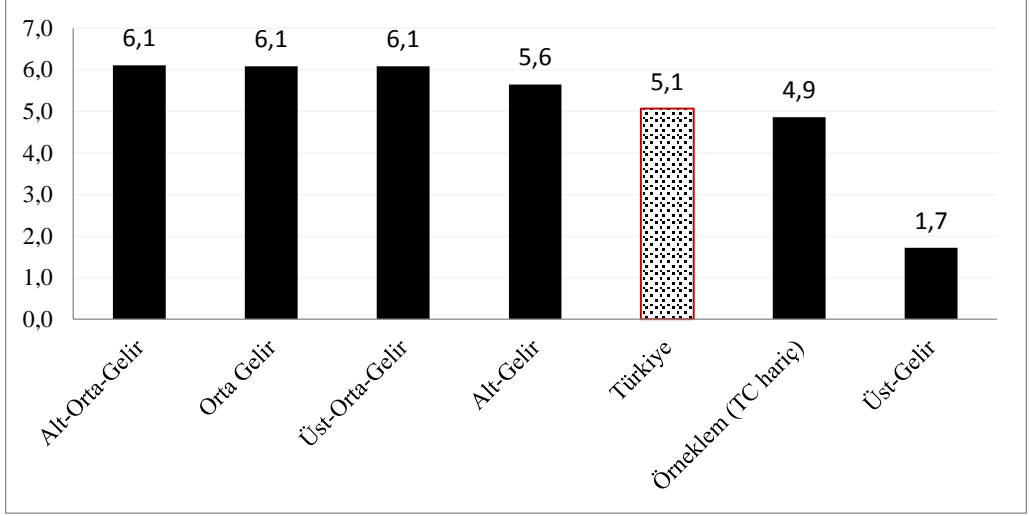
Dönemsel Büyüme Oranları, Türkiye (% , 1961-2014)

Kaynak: World Bank – World Development Indicators; 2014 yılı verisi IMF-WEO Nisan 2015'ten eklenmiştir.

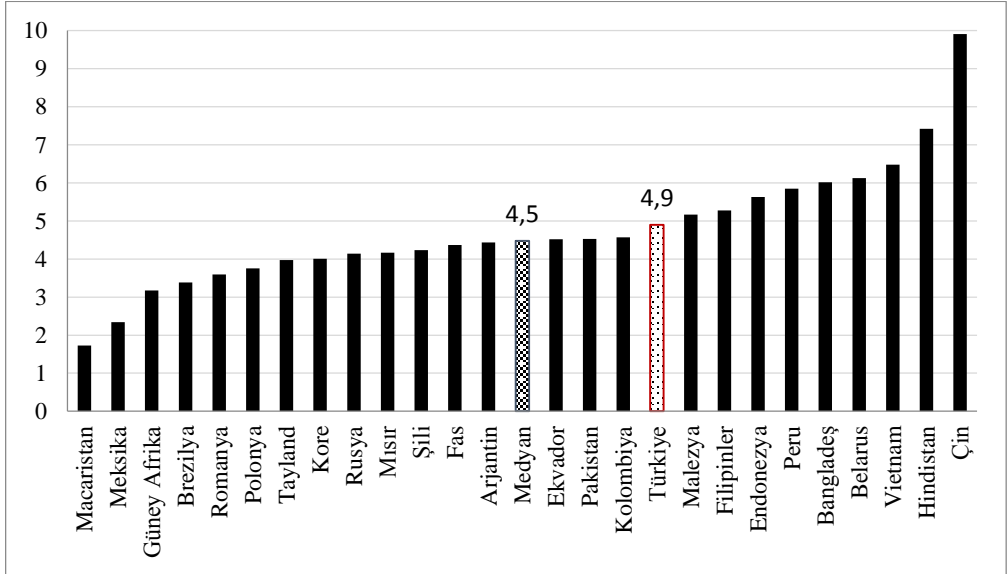
¹⁹ Endeks hesaplamalarımızda Güney Afrika çok yüksek işsizlik oranlarına sahip olmasından dolayı ayrırlık teşkil ettiğinden örneklemeden çıkarılmıştır. Öte yandan, Bangladeş ve Hindistan için işsizlik verisi 2014 için bulunamadığından bu ülkeler için endeks 2013 yılına kadar hesaplanmıştır.

Grafik 2
Büyüme Oranları - Ülke Grupları ve Türkiye (% , 2002-2013)

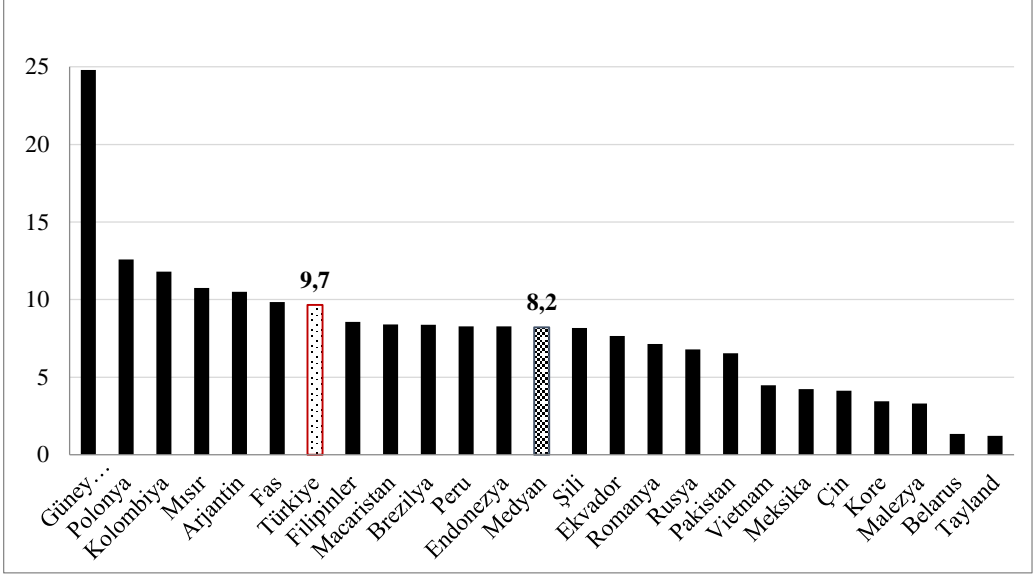
Kaynak: *Kaynak:* World Bank – World Development Indicators; 2014 yılı verisi IMF-WEO Nisan 2015'ten eklenmiştir.

Grafik 3
Örneklemedeki Ülkelerin Büyüme Oranı (% , 2002-2014)

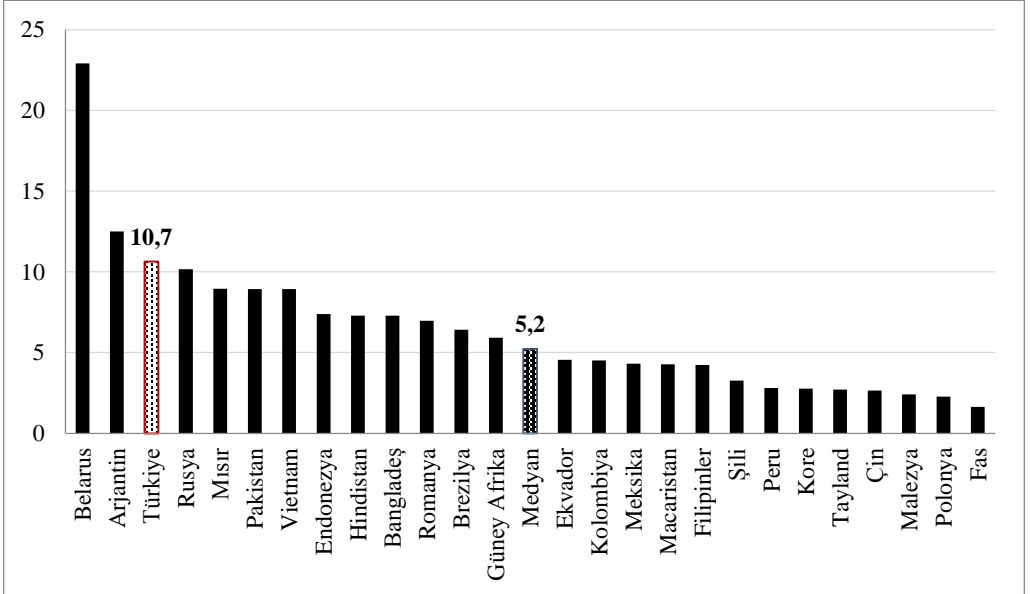
Kaynak: World Bank – World Development Indicators; 2014 yılı verisi IMF-WEO Nisan 2015'ten eklenmiştir.

Grafik 4
İşsizlik Oranı (% , 2002-2014)

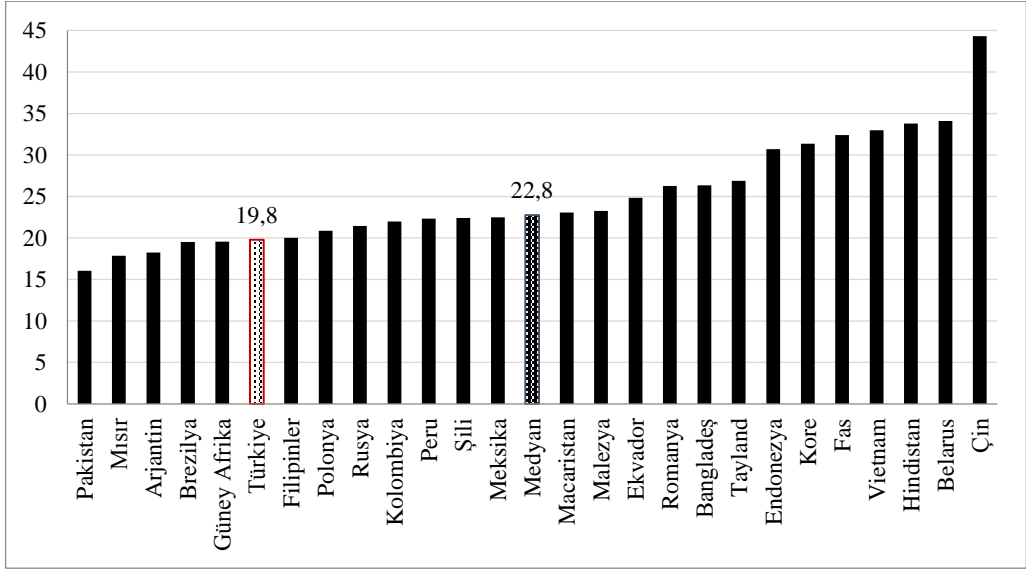
Kaynak: IMF-WEO (Nisan 2015) veritabanı, Unemployment rate, percentage of total labor force.

Grafik 5
Enflasyon (% , 2002-2014)

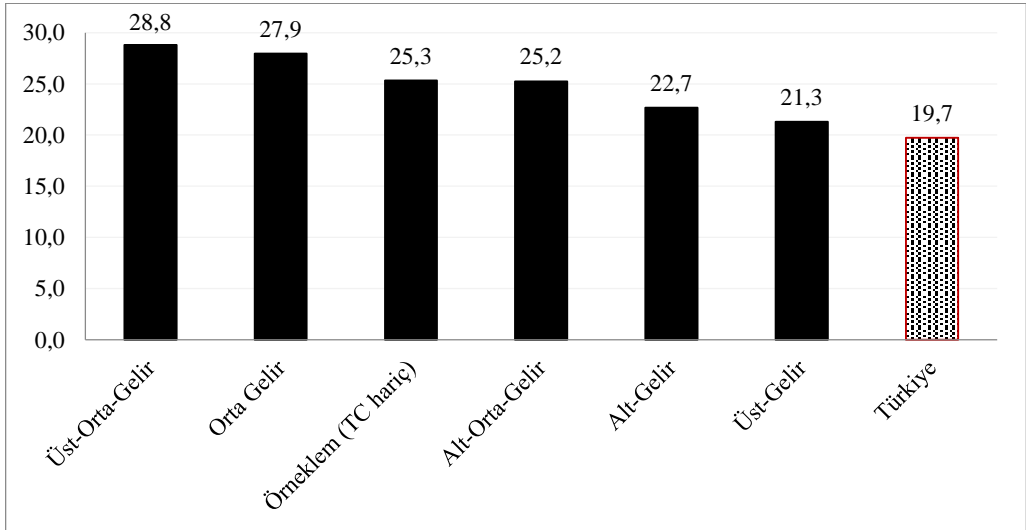
Kaynak: IMF-WEO (Nisan 2015) veritabanı, Inflation, end of period CPI, percentage change.

Grafik 6
Yatırım (% GSYİH, 2002-2014)

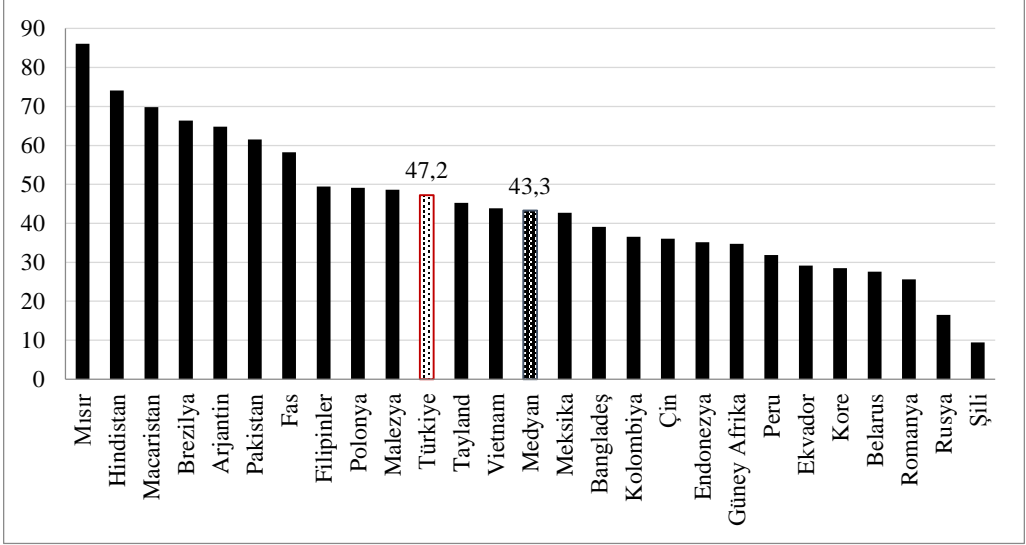
Kaynak: IMF-WEO (Nisan 2015) veritabanı, Total Investment, percentage of GDP.

Grafik 7
Yatırım / GSYİH - Ülke Grupları ve Türkiye (% , 2002-2013)

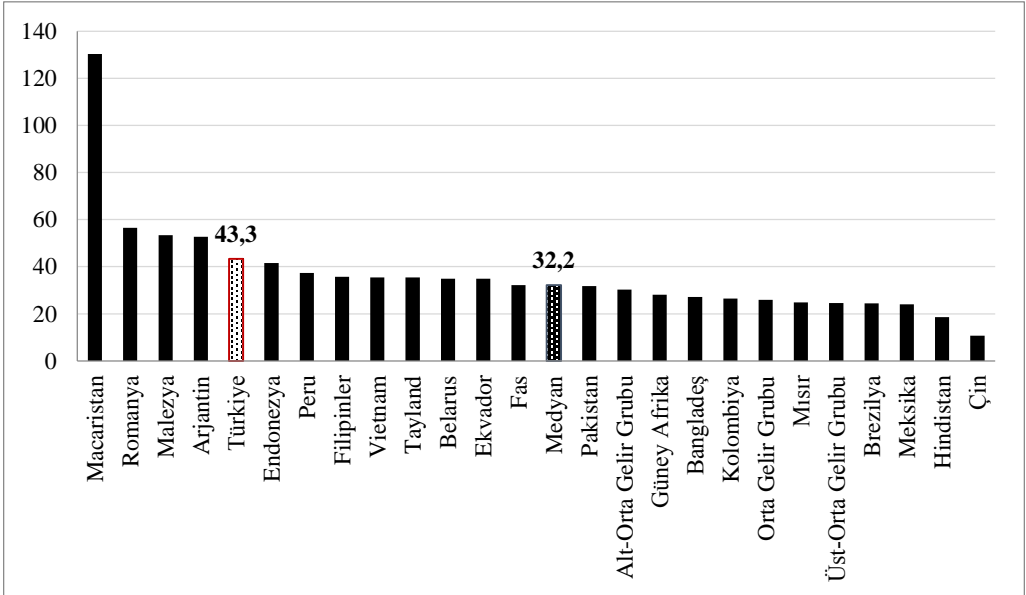
Kaynak: Word Bank- World Development Indicators veritabanı, Gross Fixed capital formation (% of GDP); IMF-WEO (Nisan 2015) veritabanı, Total Investment, percentage of GDP.

Grafik 8
Kamu Borcu (% GSYİH, 2002-2014, brüt)

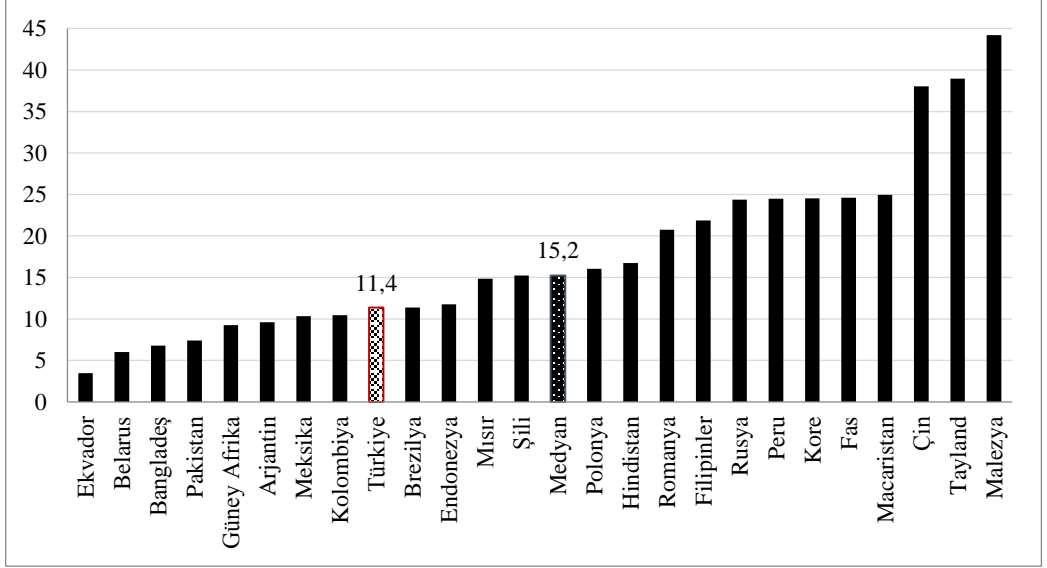
Kaynak: IMF-WEO (Nisan 2015) veritabanı, General Government Debt, gross, percentage of GDP.

Grafik 9
Dış Borç/ Milli Gelir (% , 2002-2013)

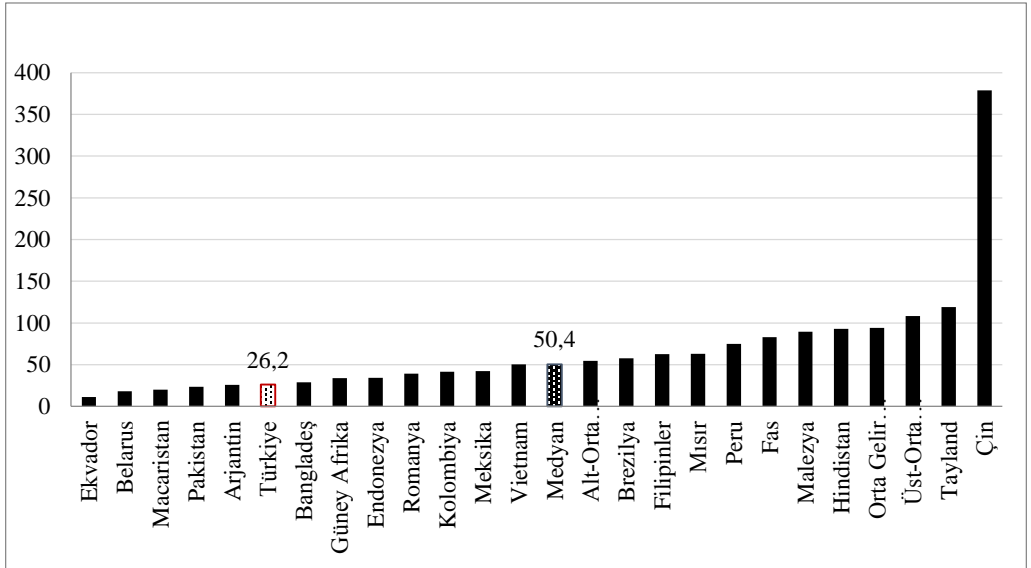
Kaynak: WB International Debt Statistics veritabanı, External Debt stocks, percentage of GNI

Grafik 10
Rezervler/GSYİH (% , 2002-2014)

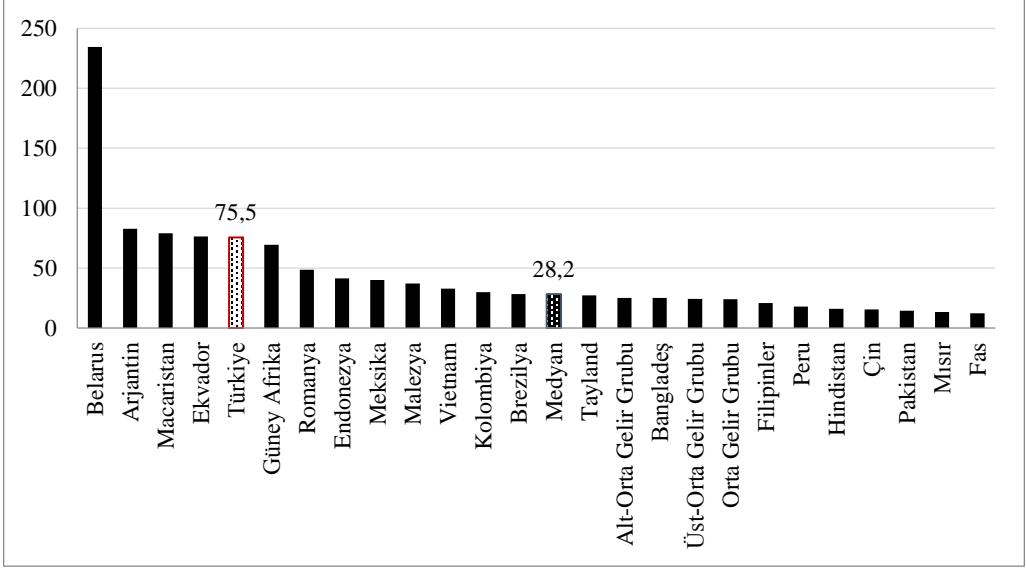
Kaynak: IMF-IFS veritabanı, Official Reserve Assets, US dollars; IMF-WEO (Nisan 2015) veritabanı, GDP, current prices, US dollar; yazarların hesaplamaları.

Grafik 11
Rezervler/Dış Borç (% , 2002-2013)

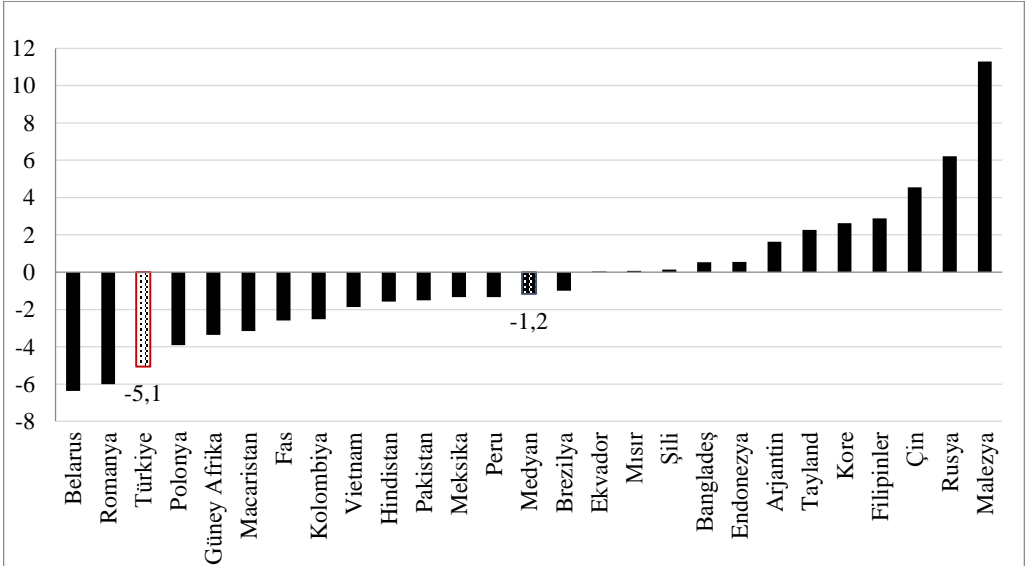
Kaynak: WB International Debt Statistics veritabanı, Total reserves (% of total external debt)

Grafik 12
Kısa Vadeli Dış Borç/Rezervler (% , 2002-2013)

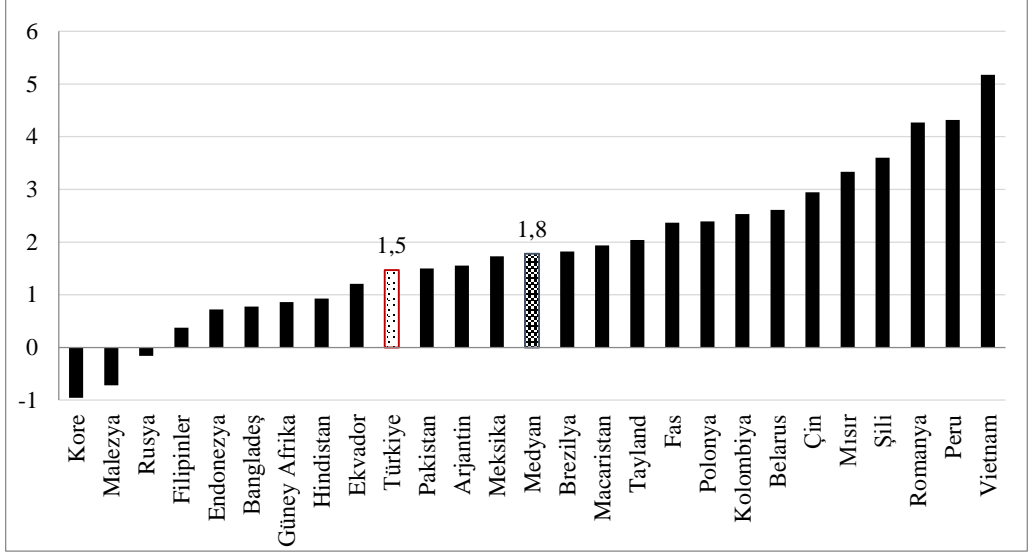
Kaynak: WB International Debt Statistics veritabanı, Short-term debt (% of total reserves).

Grafik 13
Cari Denge (% GSYİH, 2002-2014)

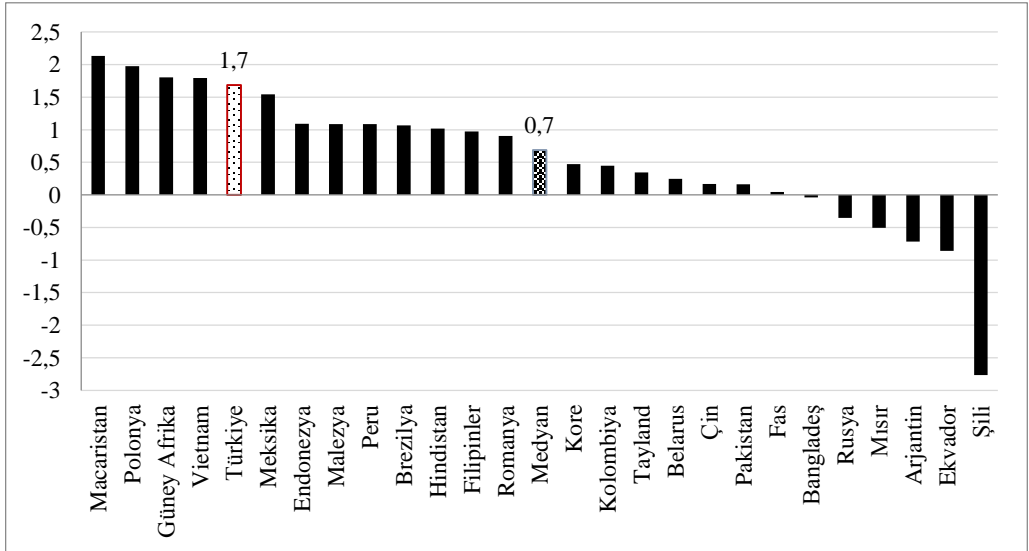
Kaynak: IMF-WEO (Nisan 2015) veritabanı, Current Account Balance,percentage of GDP.

Grafik 14
Doğrudan Yatırımlar (% GSYİH, 2002-2013/14)

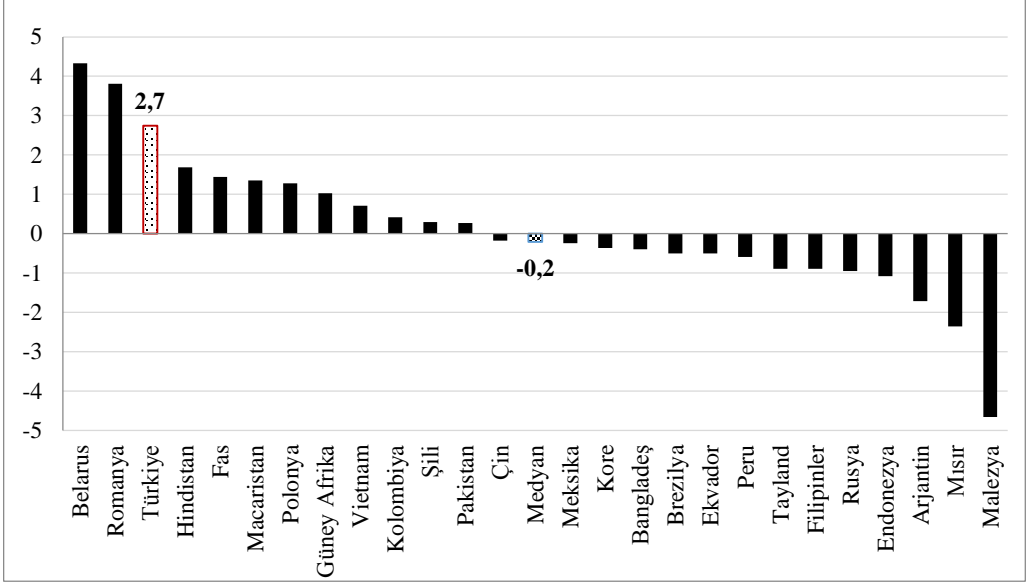
Kaynak: IMF-IFS veritabanı, Foreign Direct Investment; IMF-WEO (2015) veritabanı, GDP, current prices, US dollar; yazarların hesaplamaları.

Grafik 15
Portföy Yatırımları (% GSYİH, 2002-2013/14)

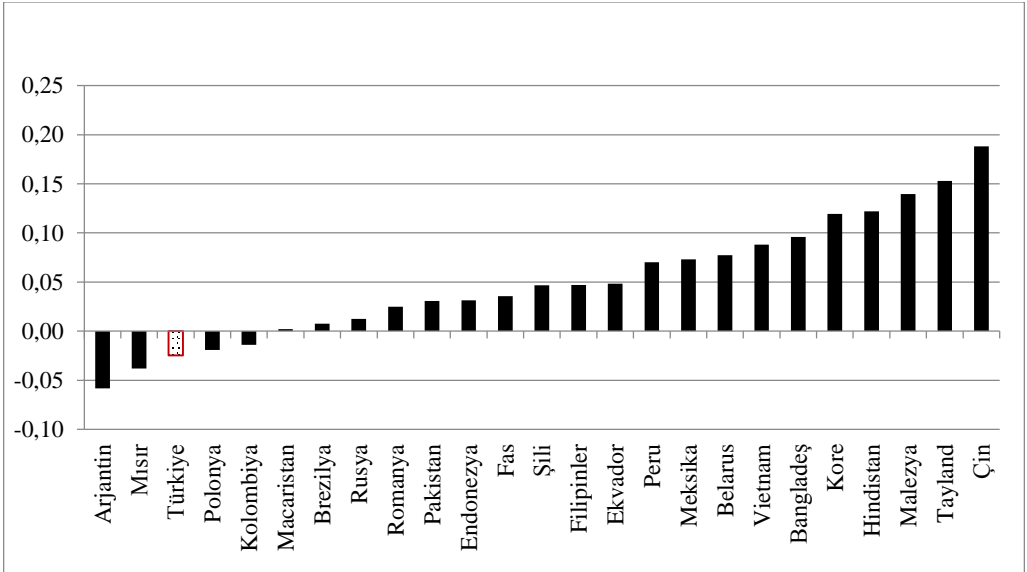
Kaynak: IMF-IFS veritabanı, Portfolio Investment; IMF-WEO (2015) veritabanı, GDP, current prices, US dollar; yazarların hesaplamaları.

Grafik 16
Diğer Yatırımlar (% GSYİH, 2002-2013/14)

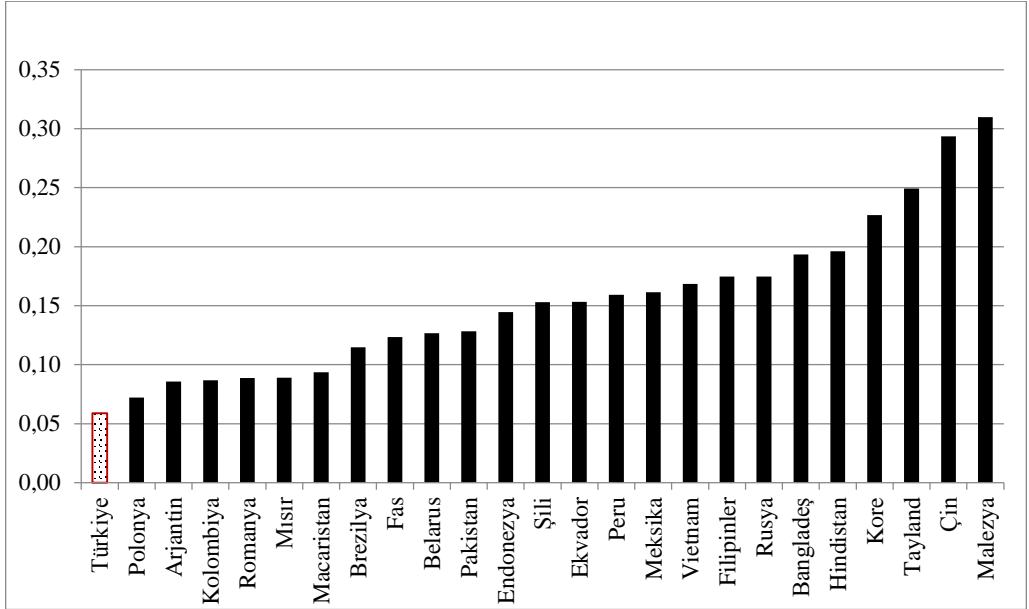
Kaynak: IMF-IFS veritabanı, Portfolio Investment; IMF-WEO (2015) veritabanı, GDP, current prices, US dollar; yazarların hesaplamaları.

Grafik 17
Dar Çekirdek Endeks (2002-2014)

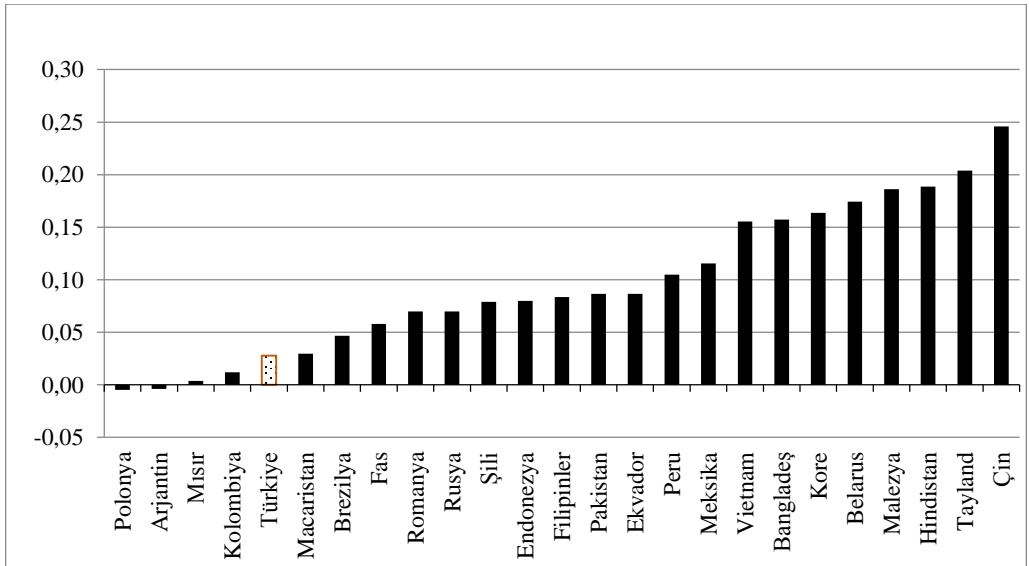
Source: IMF-IFS veritabanı, yazarların kendi hesaplamaları.

Grafik 18
Genişletilmiş Çekirdek Endeks (2002-14)

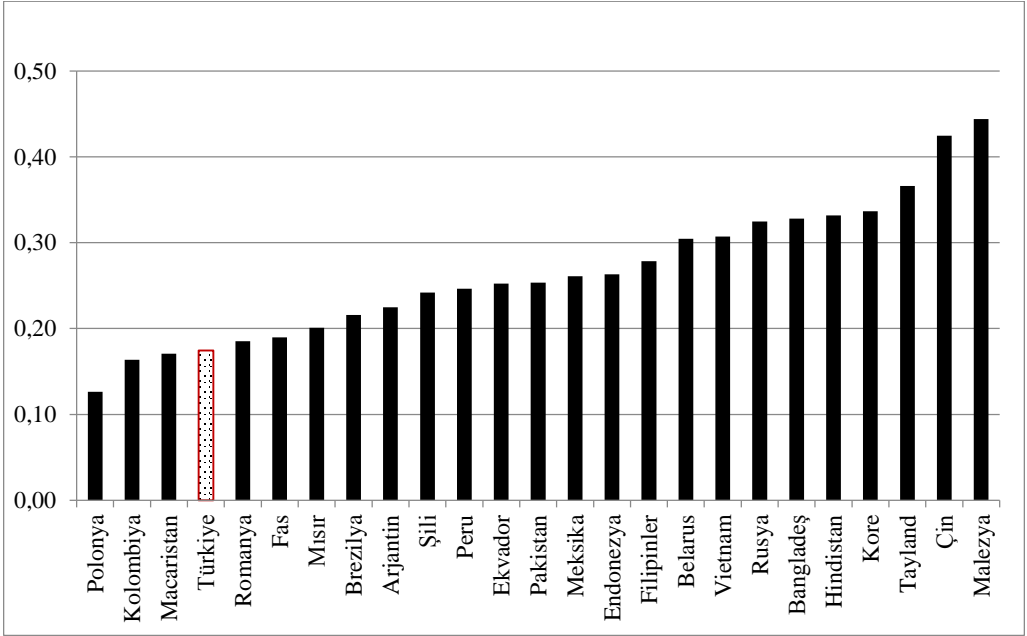
Source: IMF-IFS veritabanı, yazarların kendi hesaplamaları.

Grafik 19
Keynezyen Endeks (2002-2014)

Source: IMF-IFS veritabanı, yazarların kendi hesaplamaları.

Grafik 20
Boratav-Heterodoks Endeks (2002-2014)

Source: IMF-IFS veritabanı, yazarların kendi hesaplamaları.

Kaynaklar

- CÖMERT, H. ve UĞURLU, E. (2015), “The Impacts of the 2008 Global Financial Crisis on Developing Countries: The Case of 15 Most-Affected Countries”, IDEAs Working Papers, 03/2015.
- KARA, H., ve SARIKAYA, C. (2014), “Current Account Deficit in Turkey: Cyclical or Structural?”, In *Koç University-TUSIAD Economic Research Forum Working Papers* (No. 1420), Koc University-TUSIAD Economic Research Forum.
- KARAGÖL, E. T. (2013), The Turkish Economy During the Justice and Development Party Decade, *Insight Turkey*, 15(4), 115-129.
- KHRAMOV, V., ve RIDINGS LEE, J. (2013), The Economic Performance Index (EPI): an Intuitive Indicator for Assessing a Country's Economic Performance Dynamics in an Historical Perspective, IMF Working Paper No. 13/214.
- SETTERFIELD, M. (2009), “An index of Macroeconomic Performance. *International Review of Applied Economics*”, 23(5), 625-649.
- TELLİ, Ç., VOYVODA, E., ve YELDAN, E. (2006), “Modeling General Equilibrium for Socially Responsible Macroeconomics: Seeking for the Alternatives to Fight Jobless Growth in Turkey”, *Middle East Technical University Studies in Development*, 33(2), 255-293.
- YELDAN, E., and ERCAN, H. (2011), *Growth, Employment Policies and Economic Linkages: Turkey*, International Labour Organization.

Extended summary

The performance of Turkish economy after 2002: A comparative analysis

Abstract

In this study, using both descriptive statistics and a macroeconomic performance index, we examine the performance of the Turkish economy compared to a sample of countries who have similar characteristics with that of Turkey. The data that we use in this study cover the period from 2002 to 2014. The main findings are summarized as follows: First, we find that the rankings of the Turkish economy for most macroeconomic indicators are below or close to the average or median of the sample. Second, if we focus on indicators which may reflect sources of fragility in the economy, we observe that Turkey is one of the most fragile countries in our sample. The results of the analysis with the macroeconomic performance index supports descriptive statistics. Policymakers and associated institutions should take action with a realistic analysis of the current situation. Otherwise, depending on the global conditions, we may have to witness the recurrence of what has frequently happened in Turkey and in many other developing countries after 1980.

Key words: Turkish economy, developing countries, macroeconomic performance, macroeconomic policy, comparative country studies.

JEL codes: O530, E00, E60, O57.

In this study, we examine the performance of the Turkish economy compared to a sample of countries (25 countries) which have similar characteristics with that of Turkey. For this aim, we use descriptive statistics and construct simple macroeconomic performance indices. The data that we use in this study cover the period from 2002 to 2014. The main findings are summarized as follows: First, focusing on economic growth, inflation, unemployment, investment, external debt, foreign exchange reserves, current account balance and financial flows we find that the rankings of the Turkish economy for most macroeconomic indicators are below or close to the average or median of the sample. Second, if we focus on indicators which may reflect sources of fragility in the economy such as the composition and the level of external debt, current account deficit and the structure of capital inflows, we observe that Turkey is one of the most fragile countries in our sample.

Various macroeconomic performance indices that we construct using different weights for inflation, GDP, current account deficit and unemployment support our findings. In fact, macroeconomic performance indices reveal that during the entire period, Turkey's performance is one of the worst and its rankings deteriorated in recent years. One of the most striking observations is that Turkish economy was hit hard by the crisis of 2008-2009 as its ranking during the crisis period is the last according to each index we construct.

Our study fills a gap in the literature in the sense that, to the best of our knowledge, there is no study which systematically analyzes the comparative performance of Turkish economy by using a wide range of macroeconomic indicators. The results suggest that instead of maintaining the illusions about the remarkable performance of Turkish economy, a more careful and more realistic analysis of the current situation is needed. Potential dangers should be analyzed carefully in order to reduce the vulnerabilities of Turkish economy.